

46
12

4.

ASSENTATIONES
IN DISSERTATIONE JURIS
ECCLESIASTICI

DE EO,

QUOD CIRCA DECIMAS NOVALES IN
GERMANIA, AC PRÆCIPUE IN DIOECESI, ET
TERRITORIO COLONIENSI JUSTUM EST.

QUAM

SUB PRÆSIDIO

PHILIPPI HEDDERICH

MIN. CONV. PRESBYTERI, S.S. THEOL. DOCTORIS, EMINENTISSIMI
PRINCIPIS ELECTORIS, ET ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS CONSILIARII
ECCLESIASTICI ACTUALIS, CONSILII ELECTORALIS ACADEMICI ASSES-
SORIS, S.S. CANONUM IN ELECTORALI ACADEMIA MAXIMILIANEA
BONNENSI PROFESSORIS P. ET O. ATQUE INCLYTI COLLEGII
JURIDICI ASSESSORIS

PUBLICÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI

CHRISTIANUS FRANC. WEIDENFELT

EX NEUKIRCHEN, PATRIÆ COLONIENSIS JURIUM AUDITOR EMERITUS
AUTHOR ET DEFENDENS

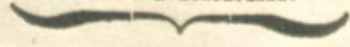
ANNO MDCCLXXXII. DIE XII. SEPTEMBRIS
SUBMISIT, CONTENTÆ, AC DETECTÆ

A

FULGENTIO DE VERITA.

SPECIMEN TERTIUM.

VERCELLIS
MDCCLXXXIII.

Difficile est Satyram non scribere. Nam quis iniquæ
Tam patiens Urbis, tam ferreus, ut teneat se,
Cauffidici nova cum veniat lectica Mathonis
Plena ipso.

JUVENALIS Satyr. I. v. 30.

ANTITHESES XXXVII.

Jam Sirius (a) urit, & capitis secundi secunda sectio fitit. Hauriamus proin aquas, quarum usus notante poeta (b) communis est. Hauriamus autem non putridos, sed vivos, gelidosque liquores, atque ocysus propinemus notam INNOCENTII III. (c) decretalem, inter cætera referentem: Porro cum laicis nulla sit de spiritualibus rebus concedendi vel disponendi attributa facultas, imperialis concessio, quantumcunque generaliter fiat, neminem potest a solutione decimarum eximere, quæ divina constitutione debentur, nec occasione decimationis antiquæ, licet in feudum concessæ, decimæ sunt novalium usurpandæ, cum in talibus non sit extendenda licentia, sed potius restringenda. Hisce conformiter Concilium Viennense anno MCCLXVII. habitum (d) præcepit, “ ut juxta laudabilem consuetudinem Patriæ, decimæ tam antiquæ, quam etiam de novalibus, majores & minutæ, plenarie persolvantur: nec liceat alicui laico nobili, vel ignobili, sibi decimas, maxime de novalibus, & minutis usurpare; alioquin, si contra fecerit, se ab ingressu Ecclesiæ, usque ad satisfactionem condignam noverit esse suspensum. „ Similiter & Concilium Colonienfe anno MCCCX. habi-

A 2

habi-

(a) Æstivales feriæ mihi nunc rursus otium faciunt.

(b) OVIDIUS *Metamorph. Lib. VI. v. 348.* canit:
*Rustica turba vetant. Dea sic affata vetantes:
Quid prohibetis aquas? Usus communis aquarum.
Nec solem proprium natura, nec aëra fecit,
Nec tenues undas.*

(c) Cap. 25. X. de decimis. Integra decretalis continetur *Epistolæ: INNOCENTII III. Rom. Pontif. Lib. II. Epist. 242.* curante BALUZIO.

(d) CAPIT. VII. apud HARTZHEIM *Concil, Germ. Tom. III, pag. 634.*

habitum (e) definivit " Item statuta & consuetudines a laicis (cujus-
 " cunque status, aut conditionis existant) introducta, seu introductas
 " super eo, quod dicti laici antiquarum decimarum occasione, quas
 " in aliquibus Parochiis, vel largitione Principum, aut donatione
 " aliorum, seu alia de causa percipiunt, decimas Novalium in terris
 " propriis quibuslibet Parochiis obvenientes occupant, attrahunt,
 " vel sibi vendicant, revocamus, & cassamus statuentes, & præci-
 " pientes, ut præfati laici & quicumque alii, ab occupatione, deten-
 " tione, vel usurpatione earundem decimarum novalium, postquam
 " ad agrum Regium pervenerint, seu perveniunt, penitus desistant,
 " & de ablatis satisfaciant tam Nobis, quam Ecclesiis, Ecclesiasticis-
 " que personis, quibus ipsæ decimæ Novalium de jure competere
 " dinoscuntur, easdem decimas Nobis & Ecclesiis, ad quas perti-
 " nent, de cætero possidendas pacifice relinquentes,,. Inde disserta-
 " tori (f) concludere placet, laicos, quorum in manibus seculo IX. X.
 " & XI. ingens decimarum antiquarum tum variis ipsorum artibus ad-
 " quisitarum, tum vi occupatarum erat copia, illis haud contentos,
 " decimis quoque novalibus inhiasse, easdem tum occasione decima-
 " tionis antiquæ, tum vi juris decimandi sibi aut in feudum concessi,
 " aut præscriptione aliove modo adquisiti, tum sub alio verborum, ac
 " prætextuum fucos sibi vendicantes. Verum casu, quo laicus ecclesiasticas
 " decimas antiquas justo titulo, ac legitima concessione obrinuerat,
 " num novalis jure, vel injuria sibi vendicabat? Equidem cum ple-
 " risque canonistis VIVIANUS (g) ratiocinari amat. "Quia concessio
 " decimarum facta laico in feudum, est odiosa. C. cum Apost. de bis,
 " quæ s. a Præl. Et quoniam odia sunt restringenda, sicut & favo-
 " res ampliandi. C. odia. de reg. jur. in. 6. Et verba contractus sunt
 " referenda ad tempus initi contractus. L. Rutilia. ff. de contrab. empt.
 " Ideo occasione decimationis antiquæ (licet in feudum decimæ sint
 " concessæ) decimæ novalium non sunt usurpandæ, sed de decimis
 " tantum, quæ tempore infeudationis percipiebantur, talis concessio
 " est intelligenda,,. Ast res hæc suo ordine recurreret, ubi pleniore
 " pertractanda manu.

ANTI-

(e) CAP. I. apud laudatum HARTZHEIM Concil. Germ. Tom. IV. pag. 118.
 (f) Cap. II. Sect. II. §. 22.
 (g) Rational. Jur. Pontif. Lib. III. Tit. XXX. Cap. 25. §. Nec occasione X.
 de decimis.

— — — — —

5

ANTITHESIS XXXVIII.

Utique idem INNOCENTIUS III. Belvacensi, five Belovacensi (b) Episcopo rescripsit (i) " Cum in quibusdam parochiis ad quasdam Ecclesias vel personas Ecclesiasticas ab antiquo pertineat perceptio decimarum, & de novo fiant novalia in eisdem, quaris a nobis, ad quam hujusmodi novalium decima incipiat pertinere? Und. inquisit. t. r. respond. quod, cum perceptio decimarum ad parochiales Ecclesias de jure communi pertineat, decimæ novalium, quæ fiunt in parochiis earundem, ad ipsas procul dubio pertinere noscuntur, nisi ab his, qui alias percipiunt decimas, rationabilis causa ostendatur, per quam appareat, novalium ad eos decimas pertinere „ Amabo! Quid heic de laicis, qui novalium decimas venabantur? Annon purus purus sermo est de ecclesiis, vel personis ecclesiasticis, ad quas decimarum perceptio ab antiquo pertinebat? Cur autem & his novalium decimæ abjudicantur? Iterum laudatus VIVIANUS (k) ratiocinatur. " Quia præscriptio non procedit sine possessione, *ca. sine. de reg. jur. in 6.* Et quoniam ex possessione unius rei, non inferitur ad possessionem alterius rei diversæ, *l. Papinianus. ff. de minor.* ideo per præscriptionem factam decimarum aliquorum prædiorum, quæ colebantur in parochia alterius, non potest inferri ad solutionem decimarum novalium in eadem parochia, quorum decimæ nunquam per talem fuerunt possessæ. *Ut in text. & infra c. prox.* Præterea præscriptio est odiosa, *c. vigilantibus. de præscr. & l. fin. C. de annal. except.* & quoniam in concessione odiosa, quæ est strictè intelligenda, sub decimis, quæ percipiuntur de præfenti, non intelliguntur decimæ, quæ insurgunt de futuro; *supra c. tua. il. 1.* Ideo, licet quis præscripserit decimas aliquorum prædiorum alicujus parochiæ, non per hoc præscripsit decimas aliorum „ Num bene, numve male, data meliore opportunitate disquiremus.

ANTI-

(h) Belovacensis civitas est in Gallia super Taram sita. Habet ecclesiam cathedralē divo PETRO dicatam, cujus præful est Par, & Comes Franciæ. GONZALEZ TELLEZ in *Not. ad Cap. 13. X. de foro compet. lit. a.*

(i) *Cap. 29. X. de decimis.*

(k) *Cit. Tit. XXX. Cap. 29. X. de decimis.*

— — — — —

ANTITHESIS XXXIX.

Progreditur dissertator, ac queritur, laicorum exemplum imitatos esse abbates, & religiosos, contra S.S. Canonum instituta in jura episcoporum, decimasque tam novales, quam ordinarias involantes. Quo assertum suum prober, primo (l) invocat PASCHALEM II. Victori Bononiensi Episcopo rescribentem (m) “Pervenit ad nos (unde
 “ valde miramur) quod quidam monachi & abbates in Parochia vestra
 “ contra sanctorum Patrum decreta, episcopalia jura & officia sibi
 “ arroganter vendicant: videlicet pœnitentiam, remissionem peccato-
 “ rum, reconciliationem, decimas, & Ecclesias, cum absque proprii
 “ episcopi licentia, vel apostolicæ sedis auctoritate hoc nullatenus
 “ præsumere debeant: sicut in Calcedonensi Concilio, de hujusmodi
 “ a sanctis Patribus cautum est, & sub anathematis vinculo Mona-
 “ chis omnibus prohibitum. Mandamus itaque dilectioni tuæ, ut eos
 “ convenias, & ne talia deinceps præsumant, omnino prohibeas.”
 Miror dissertatorem solo veritatis amore, jurisque dictamine impulsum jam & cum spectris luctari. Dudum namque eruditissimus BERARDUS (n) advertit “Ex collectione Anselmi primum etiam re-
 “ peritur canon 9. cau. 16. qu. 1. tributus Paschali II. ad Victorem
 “ Bononiensem Episcopum scribenti. Verum ex iis, quæ superius
 “ jam dicta sunt, liquet, collectioni Anselmi posteriore manu eun-
 “ dem canonem fuisse adjectum, cum ante Pontificatum Paschalis vi-
 “ ta jam functus fuisset Anselmus. Ego sane affirmare non possum,
 “ jure optimo canonem Paschali adscribi, cum inter edita Paschalis
 “ ejusdem monumenta minime reperiatur, cum præterea Victoris
 “ Bononiensis Episcopi nomen non adpareat inter monumenta eccle-
 “ siastica illius ætatis.” Quid ad hunc articulum dissertator respon-
 debit?

Is interim secundo invocat URBANUM II. perhibentem: (o)
 “ Sane quia Monachorum quidam Episcopis jus suum auferre con-
 “ tendunt, statuimus, ne in parochialibus Ecclesiis, quas tenent, abs-
 “ que Episcoporum Consilio Presbyteros collocent, sed Episcopi pa-
 “ rochiæ

(l) Cit. Sess. II. §. 23. pag. 70. lit. a.

(m) CAUSS. XVI. Quæst. 1. Can. 9.

(n) De Gratiani Canon. Part. II. Tom. II. Cap. 86. pag. 465.

(o) Cit. CAUSS. XVI. Quæst. 2. Can. 6. Conferatur BERARDUS de Gratiani Canon. Part. I. Cap. 63. pag. 543, & Part. II, Tom. II, Cap. 85. pag. 451.

rochiæ curam cum Abbatum consensu Sacerdoti committant: ut
 ejusmodi Sacerdotes de populi quidem cura [Episcopis rationem
 reddant, Abbati vero pro rebus temporalibus ad monasterium per-
 tinentibus debitam subjectionem exhibeant, & sic sua cuique jura
 serventur. In parochialibus Ecclesiis Presbyteri per Episcopos in-
 stituantur, qui eis respondeant de animarum cura, & his, quæ ad
 Episcopum pertinent. Quæso quid heic de decimis? Quid de
 novalibus? Annon potius, monente BALUZIO, (p) heic adnotandum
 est, huic canoni Claramontano imputandam esse originem juris, quo
 hodie utuntur Abbates, quoties beneficia vacant, quibus animarum
 cura imminet, quæque ab eorum monasteriis pendent. Destinant enim
 virum huic ministerio, quem Episcopo præsentant. Tum vero Epis-
 copus eum in beneficio instituit, si idoneus repertus fuerit.

Tertio invocat Concilium Romanum anno MCXXII. sub Ca-
 lixto II. celebratum, de quo Chronicon Cassinate (q) refert: " In
 hac Synodo Episcopi adversus Monachos invidia inflammati, cœ-
 perunt dicere, nil superesse aliud, nisi ut sublatis virgis, & annu-
 lis monachis deservirent. Illos enim Ecclesias, villas, castra, deci-
 mationes, vivorum & mortuorum oblationes detinere. Conversique
 ad Pontificem, decidit, ajebant, pudor, canonicorum honestas ob-
 literata est, clericorum religio corrui: dum monachi contempto
 cælesti desiderio, jura Episcoporum insatiabiliter ambiunt, & om-
 nes, quæ sua sunt, quærunt: & qui mundum cum suis concu-
 piscentiis reliquerant, his, quæ mundi sunt, inhiare non desinunt.
 Et quibus per B. Benedictum ultro quiescendi locus offertur, ad
 Episcoporum jura rapienda, die, noctuque occupantur. Et cum
 variæ ingeniis hinc inde essent prolatae sententiæ tandem ex jussio-
 ne Abbatis unus ex nostris surgens in medium, dixit: Congregati
 sunt inimici nostri, & gloriantur in virtute sua. Sed tu Deus no-
 ster contere virtutem eorum, ut cognoscant, quia non est alius,
 qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster. Nam quid acturi sint
 fratres Casini degentes, qui die, noctuque omnipotentis Dei cle-
 mentiam pro totius mundi salute implorare & exorare non desi-
 nunt. Ast annon teste eodem chronico (r) etiam quidam Ligu-
 riæ

(p) In Notis ad Petrum de Marca de concordia Sacerdot. & Imp. Lib. VI. Cap. 31.

(q) Apud BINIUM Concil. Tom. III. Part. II. pag. 468.

(r) Ibidem.

"riae Episcopus dixit: Licet Episcoporum religiositas conquesta con-
 "tra Monachos fuerit: non tamen sine causa praedecessores nostri
 "monasteria ditaverunt. A principio namque surgentis Ecclesiae, duos
 "ordines cepisse notissimum est: unum qui laboret in verbo, &
 "doctrina: alterum qui vacaret orationi: unum qui activae, alterum,
 "qui contemplativae vitae deserviret. Unde non immerito nos potius
 "diligere monachos, quam insequi convenit. „ Annon insimul ipse
 Pontifex imperato silentio dixit: „Casinensis Ecclesia non ab homi-
 "nibus neque per hominem, sed per Jesum Christum fundata est:
 "cujus Imperio Benedictus Pater locum, prius idolis deditum, pur-
 "gans, sanctae descriptione regulae, miraculorumque prodigiis, &
 "sua corporali requie orbi spectabilem reddidit, totiusque monastici
 "ordinis caput esse constituit. Accedit, quod idem venerabilis locus
 "a Romanis Pontificibus instauratus, Romanae Ecclesiae filiorum &
 "in adversis solatium, & in prosperis tuta requies perstat. Et nos
 "igitur sanctorum Praedecessorum nostrorum vestigia secuti, Casi-
 "nense cenobium ab omni mortalium jugo, quietum semper ac li-
 "berum manere, & sub solius sanctae Romanae Ecclesiae defensione
 "perpetuo manere decernimus. Caetera vero monasteria, in quo or-
 "dine antiquitus constructa sunt, manere jubemus. „ Quid itaque
 "heic de decimis novalibus actum est?

Demum invocat divum BERNARDUM, quem graviter in
 monachos invehi jactitat. Qui igitur? Sic sanctus pater termocina-
 tur (s) „Pauci admodum sunt, qui non, quae sua sunt, quaerant, ex
 "omnibus charis ejus. Diligunt munera, nec possunt pariter diligere
 "Christum, quia manus dederunt mammonae. Intuere, quomodo
 "incedunt nitidi & ornatu, circumamicti varietatibus, tanquam spon-
 "sa procedens de thalamo suo: nonne si quempiam talium repente
 "eminus procedentem aspexeris, sponsam potius putabis quam spon-
 "sae custodem? Unde vero hanc illis exuberare existimas rerum af-
 "fluentiam, vestium splendorem, mensarum luxuriam, congeriem
 "vasorum argenteorum & aureorum, nisi de bonis sponsae? Inde
 "est, quod illa pauper & inops, & nuda relinquitur, facie mise-
 "randa, inculta, hispida, exanguis. Propter hoc non est, hoc tem-
 "pore ornare sponsam, sed spoliare: non est custodire, sed perde-
 "re: non est defendere, sed exponere: non est instituere, sed pro-
 "stituere:

(s) SERMON, LXXVII. *super cantica.*

"stituere: non est pascere gregem, sed mactare & devorare. Di-
 "cente de illa Domino: Qui devorant plebem meum ut cibum pa-
 "nis: & quia comederunt Jacob, & locum ejus desolaverunt. Et in
 "alio Propheta: Peccata populi mei comedent, quasi dicat: Pecca-
 "torum pretia exigunt, & peccantibus debitam sollicitudinem non
 "impendunt. Quam dabis mihi de numero praepositorum, qui non
 "plus invigilet subditorum vacuandis marsupiiis, quam vitiis extir-
 "pandis? Ubi qui orando flectat iram, qui praedicet annum placa-
 "bilem Domino; leviora loquimur, graviora gravius manet judi-
 "cium. Sine causa tamen vel his vel illis immoramur: quia non au-
 "diunt nos. Sed & si literis forsitan mandentur ista, quae dicimus,
 "dedignabuntur legere: aut si forte legerint, mihi indignabuntur,
 "quamvis rectius sibi hoc facerent. Propterea relinquamus istos non
 "inventores sponsae, sed venditores: & inquiramus potius illos, a
 "quibus sponsa se inventam loquitur. Et quidem illorum isti sortiti
 "sunt ministerii locum, sed non zelum. Successores omnes cupiunt
 "esse, imitatores pauci. O utinam tam vigiles reperirentur ad cu-
 "ram, quam alacres currunt ad cathedram. Vigilarent utique, soli-
 "cite servantes ab illis inventam, sibi creditam. Imo vero evigila-
 "rent pro semetipsis, nec sinerent de se dici: Amici mei & proxi-
 "mi mei adversum me appropinquaverunt & steterunt; Justa om-
 "nino querimonia: nec ad ullam justius quam ad nostram referen-
 "da aetatem. Parum est nostris vigilibus, quod non servant nos,
 "nisi & perdant. Alto quippe demersi oblivionis somno, ad nullum
 "dominae comminationis tonitruum expergiscuntur, ut vel suum
 "ipsorum periculum expavescant, inde est, ut non parcant suis,
 "qui non parcant sibi, perimentes pariter & pereuntes. Quid
 "heic de decimis? Quid de novalibus; Ad haec an Doctor mellifluus
 "solis monachis locutus est? Anve illa, quae improbravit, in solos re-
 "dundabant monachos? Medius fidius hodie saltem non sic.

ANTITHESIS XL.

Diploma a LUDOVICO Germaniae Rege anno DCCCLIII. datum
 (f) ejus est tenoris "Notum esse volumus, quomodo venerabi-
 "lis Abbas Warinus adiit Excellentiam nostram suppliciter orans,
 "ut nostra munificentia prospiceremus monasteriis illi commissis,
 B " quo-

(f) Apud SCATEN *Annal. Paderbornens. Part. I. Lib. II. pag. 141.*

quorum unum est monachorum nova Corbeia nominatum, ubi &
 ille primum regulari electione Abbas extirrit, & alterum est sancti-
 monialium Herifordt dictum, & propriae Abbatissae, cujus nomen
 Addila, subjectum, sed juxta consuetudinem, quod ancillarum Dei
 congregationibus procurari solent praepositi ex ecclesiastico ordine,
 jam dicto Abbati commendavimus, ut tam in disciplina Abbatissae
 fam juvare, quam in cunctis negotiis, quae famulae Christi pro
 sexu & professione sua exequi non possent, ipsarum provisor &
 patronus existeret. Is ergo petiit celsitudinem nostram recordari,
 quod pia memoriae genitor noster Hludovicus Imperator ambo
 haec monasteria exstrui jussit, ad normam videlicet praecipuorum
 in Gallia monasteriorum, novam utique Corbeiam ad similitudi-
 nem antiquae Corbeiae. Herifordense vero caenobium ad exemplum
 monasterii Sanctimonialium in Suassionis Civitate existentium, &
 ut in elemosinam suam hac totius generis sui institutionem earun-
 dem perfectio expleretur, cellam sui juris, quae vocatur Meppia,
 cum decimis & possessionibus undique ad eam pertinentibus; &
 ecclesiam Eresburg, quam avus noster Carolus primo exstruens in
 Saxonia decimis dotavit circumquaque habitantium per duas Saxo-
 nicas ristas, praefatus noster genitor ad novam Corbeiam tradidit,
 ad Herfordiensis autem monasterii adjumentum dedit in episcopatu
 quidem Osnabrugensi ecclesiam Bugimthi cum subjectis sibi eccle-
 siis, in parochia vero mimigerfordensi ecclesiam hreni cum his,
 quae ad eam pertinent ecclesiis. Ita sane, ut decimarum aliorum
 que redituum proventiones praefatis cederent monasteriis, & ab ip-
 sis vicissim procurantur subjectae plebes in baptisate, in eucha-
 ristia, in sepulturis, in confessione peccatorum audienda. Et pres-
 byteri, qui principales ex his ecclesias tenerent, archipresbytero-
 rum officio fungerentur ad agenda omnia, quae solent fieri ab Ar-
 chipresbyteris Episcoporum. Quis inde cum disertatore (u) eruet,
 religiosos motu proprio, violenter, ac sine consensu episcopi curae
 animarum se ingessisse, ut titulum quendam ad decimas conseque-
 rentur? Quis eruet, abbates, & religiosos, laicorum exemplum imi-
 tatos, contra S. S. Canonum instituta in jura episcoporum, decimas-
 que tam novales, quam ordinarias involasse? Quis ex uno diplomate
 generalem regulam aequae, ac ex una hirundine ver eruet? Similiter
 dum

(u) Cit. §. 23. pag. 70. lit. b.

dum diploma HENRICI IV. anno MLXXVIII. datum perhibet (x)
 " Episcopi vero scriptis lectis, & intellectis, Osnebruggensem eccle-
 " siam Adriani Papæ consilio, & consensu a magno & illustri viro
 " Karolo primitus in provintia Westfala fundatam, & a venerabili
 " Egilfrido Leodiensi episcopo consecratam, & quia sibi tunc tem-
 " poris prædia vel alia in illa regione non erant donaria, unde epis-
 " copus, & clerici ibi Deo militantes sustentarentur, decimis cuncto-
 " rum infra terminos ejusdem episcopatus degentium, & noviter ad
 " christianitatem converforum, consecrationis ejus die, dotatam; &
 " postea a IV. apostolicorum virorum privilegiis, scilicet Leonis,
 " Paschalis, Eugenii, & Gregorii stabilitum esse, & omnem homi-
 " nem eisdem privilegiis ante nos relectis, qui hæc sancita aliquo
 " modo irritaverit, anathematizatum constare, absque ulla ambigui-
 " tate didicimus. Ex abbatis autem scripto, quod attulit, nulla re-
 " gali auctoritate confirmato, juniorem Ludeuicum quandam cellam
 " Corbejensi ecclesiæ nomine *Meppiam*, Herifurdenfi autem ecclesiam
 " nomine *Bunede* cum decimis sibi pertinentibus in episcopatu Os-
 " nebruggensi concessisse intellexerimus. Ad hæc infringenda & adni-
 " hilanda ejusdem junioris Ludeuici cartam proferebat, in qua idem
 " Ludeuicus avi, patrisque sui statuta super eisdem decimis præfa-
 " tæ Osnabruggenfi ecclesiæ stabilivit, & in earundem decimarum
 " traditionibus quicquam derogasse, ut abbatis scripta referunt, de-
 " negavit. Abbate autem & Abbatissa propter hoc solum, quod ibi
 " videbatur ficticium aliquid, quo inniti possent, non habentibus
 " episcopus plurimorum antecessorum nostrorum regum, & impera-
 " torum scilicet *Arnolphi*, filiisque ejus *Ludevici*, *Heinrici*, primi, trium
 " *Ottonum* cartas ipsorum manibus roboratas & sigillis assignatas, ec-
 " clesiæque easdem decimas stabilientes, præsentavit legendas. Ibi
 " vero utrorumque sententiis auditis, & subtiliter dijudicatis, archie-
 " piscopi, episcopi cum omni clero, duces & comites, etiam ipsis
 " prius faventes, petitionibus episcopo consentire debere, justitia
 " exigente, unanimi concordia omnes, affirmabant. Quis inde cum
 " disertatore iterum eruet, narratiunculam ex calliditate abbatum
 " confictam, atque Imperatori suppositam fuisse, videlicet, ut *deci-*
 " *marum*, *aliorumque reddituum proventiones præfatis cederent monasteriis,*
 " & ab ipsis vicissim procurarentur *subjectæ plebes in baptisate, in Eucharistia,*
 " in

B 2

(x) Apud D. MOESER *Osnabruckischer Geschichte* Th. II. Urkunde XXX.

in sepulturis, in confessione peccatorum audienda? An diploma ita cantat? Annon potius cantat, scriptum, quod abbas attulit, nulla regia auctoritate confirmatum fuisse? Annon porro cantat, episcopum plurimorum antecessorum Regum, atque Imperatorum cartas, ipsorum manibus roboratas, & sigillis signatas, præsentasse? Ad hæc, an abbas novæ Corbeix omnes Germaniæ abbates repræsentavit, omniumque nomine suppliciter oravit? Anve obtulit, ac pro ratione adduxit, se velle procurare subjectas plebes in baptismo, in eucharistia, in sepulturis, in confessione peccatorum audienda. Falsissima proin narratiuncula dissertatoris, si superis placet, non quodam assentationis, aut novitatis studio, sed solo veritatis amore, jurisque dictamine impulsæ.

ANTITHESIS XLI.

Equidem historia, testis, ut TULLIUS (y) vocat, temporum, lux veritatis, vita memoriæ, magistra viræ, nuncia vetustatis, sat comprobat, pios laicos mirum quantum stimulos fuisse, ut decimas, aliæque bona in Monasteriorum fundationes, & dotationes præcipue per testamenta conferrent, adeo, ut ceu VAN ESPEN (z) notat, vix ullum reperias monasterium, quod non aliqua, ut minus, ex parte per hujusmodi laicorum largitionem fundatum, atque dotatum sit. At num laici monasteriis haud alias concefferunt decimas, quam quas non justo titulo obtinuerant, sed episcopis, parochisque ademerant, hucusque usurparant, & sacris canonibus pressi diutius retinere nolebant? Quis dixerit, nisi historicus mendax?

ANTITHESIS XLII.

Dissertator monachis stomachari pergit, subnotans (a) religiosos provocasse ad quendam divi HIERONYMI. Epistolam a GRATIANO (b) relatam, & quidem coram INNOCENTIO III. (c) quin tamen

(y) *De Oratore Lib. II. Cap. 19.*

(z) *Jur. Eccles. Univ. Part. II. Tit. XXXIII. Cap. 5. num. 17.*

(a) *Cit. §. 23. pag. 72. lit. b.*

(b) *CAUSS. XVI. Quæst. 1. Can. 68.*

(c) *Cap. 7. X. de his, quæ sunt a prælat. & in ipsis Epistol. INNOCENTII III. Lib. I. Epist. 313. curante BALUZIO. Scripta est hæc epistola Non. Julii anno Pontificatus primo, qui incidit in annum MCXCVIII. BOEHMER in Not. ad cit. Cap. 7. num. 60.*

tamen Pontifex epistolæ falsitatem detegeret. Quinam autem religio-
 si ad falsam epistolam provocabant? Annon nominante ipso Pontifi-
 ce monachi de Pratea (d)? An communem omnium religiosorum,
 anve porius propriam causam contra capitulum sancti Stephani, &
 capitulum de Salis perorabant? An ipsimet falsam epistolam fabrica-
 runt? Ast annon decretum GRATIANI tum temporis (e) modo in
 lucem emissum erat? An falsitatem subolere poterant, Ast qua na-
 rium virtute? Annon ergo optima fide GRATIANI Decreto inniti
 valebant, æque ac ipse Pontifex, non ex cathedra loquens, nec ar-
 ticulum fidei, sed privatam causam definiens? Salva proin auctori-
 tare summi Pontificis juvat apponere hæc BERARDI (f) verba
 " Gravissima non desunt rationum momenta, quibus demonstretur,
 " verba a Gratiano relata Hieronymi revera esse non posse: Quo-
 " ties enim ea sententia consideretur, facile ad incertum quendam
 " auctorem noni aut decimi sæculi referetur. Dicitur ibidem, Eccle-
 " siasticos redditus ac præsertim decimas a laicis detineri non posse,
 " sed viris Ecclesiasticis esse restituendas, aut saltem monachis, quo-
 " rum usibus dicitur non injuria posse addici. Quis hinc non agnos-
 " cat, quod circa sæculum Ecclesiæ decimum recipi primum potuit
 " in gratiam monachorum, & ad averendam laicorum quorundam
 " perfidiam, qui non tantum jura decimarum clericis denegabant,
 " sed in suos usus transferebant? Animadvertunt ad hanc rem viri
 " eruditi, temporibus Hieronymi nondum fuisse receptas in Ecclesia
 " ordinarias decimarum præstandarum obligationes, licet laudabilis
 " jam esset decimarum præstandarum ab aliquibus consuetudo; quem-
 " admodum facile deducitur ex Augustino in Sermone 3. in psalmum
 " 103. & in enarratione psalmi 146. Unde non absimili ratione Verli-
 " nus & Vindingus non dubitaverunt, apocryphum dicere sermonem
 " de

(d) Pratea est monasterium Ordinis Cisterciensis in Diœcesi Bituricensi, sex
 leucis distans ab Avarico fundatum MCXLV. GONZALEZ TELLEZ
 in *Not. ad cit. Cap. 7. lit. d.*

(e) Certum enim est, hoc Decretorum opus non modo ante INNOCEN-
 TII III. sed & ante ALEXANDRI III. Pontificatum in manus homi-
 num venisse, DOUJAT *Prænotion. Canonic. Lib. IV. Cap. 3. num. 4.*
 Secundum communem sententiam editum est anno MCLI. DOUJAT
cit. num. 4. & BOEHMER in Dissertat. de varia decreti Gratiani fortuna
 §. IX. Dissertatio hæc præmissa est Corpori juris Canonici Tom. I.

(f) *De Gratiani Canon. Part. III. Cap. 13. Sect. 3. pag. 190.*

“ de reddendis decimis Augustino eidem adscriptum, atque in hanc
 “ ipsam opinionem iverunt Parisienses operum Augustini revisores.
 “ Hinc adparet, Hieronymum non adeo adversus quosdam acri stylo
 “ scribere potuisse, quod legimus in memorato can. 68., non posse
 “ decimas Clericis debitas ad laicos derivari, *protestantibus hoc divinis*
 “ *auctoritatibus paternorum canonum.* Sæculo primum septimo, aut octa-
 “ vo decimæ clericis ex sacrorum canonum definitione, & lata lege
 “ præstari cœperunt, quas deinde nonnullorum Laicorum avaritia,
 “ aut odium adversus Clericos ad sui commoda, utilitatemque de-
 “ torfit: quod cum vergeret in gravissimum Ecclesiasticæ disciplinæ
 “ dispendium, imo & in Ecclesiæ injuriam, sæculo decimo & se-
 “ quenti nonnulli editi fuerunt canones, quibus Laici decimarum de-
 “ tentores ad eas restituendas Clericis adigerentur, can. 1. cau. 16.
 “ qu. 7. Exinde acerrimæ suboriri cœperunt inter detentores deci-
 “ marum laicos, & Clericos controversiæ, & jurgia, imo & in con-
 “ ciliis ipsis, in quibus illud negotium agebatur, excitari seditiones,
 “ quales recenset Aymoinus in vita Abbonis Floriacensis Abbaris
 “ cap. 9. ad annum 997. Cum vero circa illam ætatem passim ædifi-
 “ carentur monasteria, & redditibus auferentur, pluribus in locis
 “ lis inter Laicos & Clericos fuit quasi facta transactione finita, qua
 “ nimirum Laici decimarum jura dimitterent, & sic dimissa Mona-
 “ steriis concessione Ecclesiæ donarentur, cujus transactionis vestigia
 “ manifesta sunt in cap. 19. de decimis, & cap. 2. vers. Sane eo-
 “ dem. tit. in 6. Nemo non videt, quanta hac occasione esse porue-
 “ rit eo tempore Monachorum solertia in hujusmodi decimis susci-
 “ piendis, quibus sane opportunum admodum erat Laicos omnes
 “ hortari, ut jura decimarum viris religiosis, ac regularem vitam
 “ professis sine hæsitacione concederent, quum præsertim morosi
 “ laici essent ex eo, quod Clericos decimas postulantes crederent di-
 “ vitiis affluentes, & minus accuratos Ecclesiasticæ disciplinæ custo-
 “ des. Hinc iidem Monachii & prætextu inopiæ Monasteriorum, &
 “ prætextu sanctioris vitæ, quam præ clericis profitebantur, rum de-
 “ mum necessario dandas clericis decimas prædicabant, quando Cle-
 “ rici alias necessariis vitæ subsidiis destituerentur; ubi vero opibus
 “ affluerent, fatius esse, si decimæ in Monasteria transferentur. Quæ
 “ cum ita sint, gravissimæ subesse videntur conjecturæ, ut ad hæc
 “ temporum, & personarum adjuncta referamus laudatum canonem
 “ 6. cau. 1. qu. 2. & canonem 68. cau. 16. qu. 1. Jam idipsum suspi-
 “ catus

catus est vir eruditissimus Christianus Lupus, qui in tomo 6. scho-
 liorum in canones pag. mihi 90. referens verba ejusdem canonis
 68. ita scribit: *Eandem Epistolam apud Gregorium IX laudat in lite-
 ris ad Bituricensis Ecclesiæ Archiepiscopum, & Scholasticum Innocen-
 tius III. (habetur in cap. 7. de his, quæ fiunt a prælatis sine cons-
 capit., unde liquet maximam fuisse tunc temporis Gratiani codi-
 cis auctoritatem) Verum pessime adscribitur S. Hieronymo. Omnino
 enim scripta est longe posterius in gratiam Monachorum. Ejus auctor,
 ut hos ad decimarum possessionem redderet securiores, cum Juliano Po-
 merio docet, divites Clericos ex ipsis non posse sustentari. Nihil sane
 non moliti fuerunt quorundam Monasteriorum Abbates, ut deci-
 mas in Monasteria sua transferrent, quod aliquando adeo Episco-
 porum animos concitavit, ut de illis conquererentur, inter quos lau-
 dare possum Ivonem Carnotensem in epist. 192. ita scribentem:
*Est tamen, in quo abbatibus, & Præpositis Monasteriorum parcendum esse
 non aestimo, si ab illis, ad quos non pertinent, id est a Laicis, decimas,
 & oblationes accipiant, si inordinate eas, a quibuscunque personis adqui-
 rant, si terminos transgrediantur antiquos, id est si stipendia Presbyte-
 rorum antiquitus instituta minorent, ac sibi usurpent. Imo & summi
 Pontifices, ut immoderatam illam derivandarum decimarum ratio-
 nem cohiberent, fibulam quandam apposuerunt, statuentes, ne sine
 Episcoporum consensione in Monasteria decimæ amplius trans-
 ferentur ».**

ANTITHESIS XLIII.

Teste dissertatore (g) hanc usque adeo notam improbitatis, aut ava-
 ritiae episcopis fraudulenter inurebant monachi, ut sibi viam ad
 recursum Romanum pararent, ac privilegia recipiendi decimas, re-
 nuente etiam Episcopo, aucuparentur. An ergo Urbanus II. pariter
 improbitatis, aut avaritiae notam episcopis inussit, dum statuit (h)
 Quæsitum est de episcopis, qui altaria Monasteriis data frequenter
 redimi compellebant pecunia: quia quidam Simoniacæ pravitatis
 usus in Galliarum partibus jam diutius inolevit, ut Ecclesiæ, vel
 decimæ (quæ vulgari vocabulo apud eos altaria nuncupantur) mo-
 nasteriis datæ, sæpius ab episcopis sub palliata avaritia vendantur;
 „mor-

(g) Cit. §. 23. pag. 72. lit. c.

(h) CAUSS. I. Quæst. 3. Can. 4.

“ mortuis nimirum, seu mutatis Clericis, quos personas (i) vocant.
 “ Nos auctore Deo venalitatem omnem tam ex rebus, quam ex mi-
 “ nisteriis Ecclesiasticis propellentes, hoc ulterius fieri auctoritate
 “ Apostolica prohibemus, sicut etiam Præbendas omnes venundan-
 “ das interdiciamus. Porro quæcunque altaria, vel decimas ab annis
 “ triginta, & supra, sub hujusmodi redemptione possedisse mona-
 “ steria noscuntur, quiete deinceps, & sine molestia qualibet eis
 “ possidenda firmamus „

ANTITHESIS XLIV.

Porro dissertator (k) ipsis canonibus probare allaborat, religiosos, ac canonicos sub iisdem fere, queis laici, prætextibus, videlicet vel antiquæ possessionis decimarum, vel acquisitionis de manibus laicorum, ad decimas novalium quoque aspirasse, immo, cum jure non possent, fraudibus quandoque, variisque coloribus novalis usurpasse. Quid?

Tantane vos generis tenuit fiducia vestri? (l)
 Annon ex jam supra (m) relato INNOCENTII III. responso clarescit, non religiosos, vel canonicos, sed Belovacensem Episcopum thetice quæsiisse, ac decisionem petiisse, ad quem novalium decimæ pertinerent, casu quo in quadam parœcia perceptio decimarum cuiusdam alii ecclesiæ, vel personæ ecclesiasticæ competeret, & de novo novalia fierent? An hocce ergo canone probabitur, religiosos, ac canonicos sub iisdem fere, queis laici, prætextibus, nimirum antiquæ possessionis, vel acquisitionis ad novalium decimas quoque aspirasse? Similiter dum ALEXANDER IV. declarat (n) *Nec pro eo, quod forte in aliquibus parochiis omnes majores decimas, seu partem illarum* acqui-

(i) Prælati monasteriis possessionem ecclesiarum ea lege concesserunt, ut certa pecuniæ summa episcopo soluta, Vicarium illis, præficerent, eique vitæ necessaria præstarent; reliquos vero redditus suos facerent. Vicario mortuo, quem *personam* dixerunt, successor ei sufficiens erat a monachis, pecuniæ quantitate tamen eadem episcopo soluta, id quod vocantur *altarium redemptiones*, laudemiorum instar habitas, quæ in renovatione investituræ solvi solent. BOEHMER in *Not. ad cit. Can. 4. num. 47.*

(k) *Cit. §. 23. pag. 73. lit. a.*

(l) VIRGILIUS *Aeneid. Lib. I. v. 132.*

(m) *Antithes. XXXVIII.*

(n) CAP. II. §. 6. de *Decimis in 6.*

acquirunt de manibus laicorum, possunt pro eadem, vel simili portione (si de novo postmodum fiant novalia) in eisdem petere, vel percipere novalium decimas eorundem: nisi alia rationabilis, per quam hoc facere valeant, causa subsit; an probabitur, religiosos, ac canonicos sub iisdem, queis laici, prætextibus ad novalium decimas aspirasse? An namque constat, non episcopos, & parochos, sed religiosos, ac canonicos Alexandrinæ declarationi ansam dedisse? Annon episcopi, & parochi omnipossibili modo invigilare, ac pontificiam declarationem sollicitare poterant, ut religiosos, & canonicos prævenirent? Annon etiam Pontifex declarationem sponte, motuque proprio promulgare valebat, ut prævidendis litibus, & discordiis obviam iret? Quis dubitaverit? Nunc & ad CLEMENTEM V. veniamus, qui statuit, (o) "Religiosi quicumque, qui novalium aut alias decimas Ecclesiis debitas ad eos ex aliqua causa legitima non spectantes, appropriare sibi præsumpserint, aut exquisitis fraudibus, sive coloribus usurpare: seu qui de animalibus familiarium & pastorum suorum, vel aliorum etiam animalia ipsa eorum gregibus immiscentium, seu qui de animalibus, quæ in fraudem Ecclesiarum in pluribus locis emunt, emptaque tradunt venditoribus vel aliis ab ipsis tenenda: seu qui de terris, quas tradunt aliis excolendas, decimam solvi Ecclesiis non permiserint, aut prohibuerint: nisi post requisitionem per eos, quorum intererit, super hoc eis factam a præmissis destiterint intra mensem, aut si de iis, quæ contra præmissa usurpare vel retinere præsumpserint, intra duos menses damnificatis Ecclesiis emendam non fecerint competentem: sint, & tam diu maneant ab officiis, administrationibus, & beneficiis suis suspensi, donec destiterint, & satisfecerint". Quid aliud heic innuitur, atque indigitatur, quam nonnullos religiosos, qui utpote nec parochi, nec per privilegia Sedis Apostolicæ exempti de jure communi decimas possessionum suarum dare tenebantur, commisisse fraudes, conjungendo animalia vicinorum cum suis; ut sub eorum nomine transirent omnia exempta; atque etiam sicte emendo animalia, & sic empta dimittendo ad venditorem, quibus modis ecclesiæ parochialis privabatur decimis, quæ a laicis talium animalium dominis solvendæ essent? Has itaque fraudes Pontifex abrogare voluit. Quid contra de novalibus statuit? Videat dissertator. Ego nec volam, nec vestigium video.

C

ANTI-

(o) CLEMENT, I. de Decimis.

ANTITHESIS XLV.

Quid si parœcia ecclesiæ cathedrali, aut monasterio unita, five, ut loquuntur, incorporata sit, cui tum debentur novalium decimæ? Doctissime VAN ESPEN (p) argumentatur. "Notum est speciali titulo ad Ecclesias parochiales spectare ipsas decimas infra limites cujusque parochiæ excrecentes, nec non oblationes a fidelibus fieri solitas. Quin & inter decimas speciali titulo ad has Ecclesias pertinere decimas novales & minutas expeditum est. Proinde ambigi non potest, quin decimæ, ac notanter novales & minutæ, ipsæque oblationes inter proventus ordinarios Ecclesiarum Parochialium sint computandæ, & tamquam earum proventus habendi. Igitur Monachi, aliique, qui altaria five Ecclesias Parochiales acceperunt: *In usum eorum, qui innibi Deo serviunt*, hoc est, *quoad temporalia*, & cum omnibus suis proventibus, indubitanter & jus ad decimas omnes etiam novales, & minutas, atque oblationes acceperunt una cum ipsa Ecclesia. Hinc & uno consensu docent Canonistæ, quod habentes Ecclesias parochiales sibi eo modo *quoad temporalia* incorporatas, & eo titulo jus primitivi Pastoris, habeant fundatam intentionem de jure communi ad decimas notanter novales & minutas, ad exclusionem omnium aliorum, qui vel ex privilegio, præscriptione, aliove legitimo titulo sub eadem Parochia partem veterum Decimarum percipiunt, nisi ostendant ex *rationabili causa*, five titulo novales ad se pertinere, juxta *Cap. Cum contingat 29. X. de Decimis*. Cum enim Decimæ novales de jure communi specialiter spectare dicantur ad Ecclesias *Parochiales*, consequenter eodem titulo spectant ad illos, qui has Ecclesias vi concessionis tenent & possident tanquam *proprias* cum omnibus suis proventibus, seu juribus temporalibus ad eas Ecclesias pertinentibus. Quare & observavit Zypæus *Consult. 7. de Decimis n. 6.* quod novalia pertinere sint dicenda ad eos, qui habent jus primitivi Pastoris, tamquam in *propria* Parochia excrecentia, atque ea de causa in his non obtinere dispositionem *Cap. 2. de decimis in VI.* quod in multis restringit Privilegium de percipiendis *novalibus*, eo quod duntaxat dictum Capitulum loquatur de

(p) *Dissertat. de prist. Altar. & Eccles. Incorp. Cap. II. §. 4.* Dissertatio hæc continetur *Oper. Omn. Part. IV. pag. 289.* Venetiis MDCCLXIX.

perceptione Decimarum ex privilegio, vel privilegio in Parochiis
 alienis: ac signanter de concessione Decimarum facta per Laicos.
 Similiter Wamesius *Consil. 440. num. 10.* respondere non dubita-
 vit, Decimas *Novales* pertinere ad eos, qui Ecclesias incorporatas
 possident, vocanturque *Primitivi* Pastores: eo quod per hanc in-
 corporationem eis *universalitas fructuum seu Decimarum Ecclesiae re-*
licta sit „ Idem argumentum ita persequitur (q) „Nullum aliud Vi-
 cario, seu curato ad proventus similis incorporatae Ecclesiae su-
 perest jus, nisi quod a Monasterio, vel Capitulo possit praetendere
 portionem congruam, sive competentiam virtute oneris Ecclesia-
 rum concessioni adjecti, de praeficiendis scilicet Ecclesiae Parochiali
 necessariis Ministris, eorumque sustentationi providendi. Dum er-
 go Vicarius, sive curatus plenam obtinet competentiam in *re certa*,
 integrum jus ad Decimas, etiam *novales* Ecclesiis Parochialibus
 competens, titulo primae concessionis & appropriationis manet
 ipsis Monasteriis, vel Capitulis salvum. Quemadmodum igitur
 Monasterium, vel Capitulum assignando Vicario, vel Curato inte-
 gram competentiam in *re certa*, retinet plenum jus ad omnes pro-
 ventus & decimas sibi per appropriationem Ecclesiae in suos usus
 concessum: ita quoque integrum illud jus recuperat, & ad ipsa
 jure quasi postliminii revertitur, si in vicem partis Decimarum in
 portionem congruam assignatae, assignetur integra competentia in
re certa. Neque enim post factam concessionem, sive appropria-
 tionem Ecclesiae parochialis quoad temporalia ad nullam Decima-
 rum, sive veterum, sive Novalium, manet jus aliquod ipsi Vica-
 rio, sed tantum jus ad competentiam. Si igitur pars Decimarum
 vel veterum vel novalium Vicario seu Curato fuerit in competen-
 tiam assignata, haec pars Decimarum ei non competit, nisi solo
 titulo portionis congruae, seu competentiae, vel a Monasterio,
 vel Capitulo ei debitae. Dum igitur in vicem assignatae hujus por-
 tionis congruae assignatur competentia in *re certa*, justum est, ut
 Decimae in exsolutionem hujus obligationis sustentandi Vicarium
 assignatae ad eos rursus redeant, qui vigore concessionis & Eccle-
 siarum incorporationis fundatam habent intensionem titulo *juris*
universi ad omnes generaliter Decimas sub onere sustentandi Vi-
 carium seu Curatum „

C 2

ANTI-

(q) *Cit. Dissertat. Cap. III. §. 8.*

ANTITHESIS XLVI.

Afferit Dissertator (r) quod monasteria quoque jus ipsum alienis in terris novalis percipiendi sibi comparare allaborarint. Qui probat? Provocat ad ALEXANDRUM III. monachis de Neuclan (s) mandantem (t), *quatenus de prædiis, quæ conduxistis in parochiis suis, de quibus consueverunt, nempe fratres sanctæ Crucis, decimas percipere, plenarie solvatis eisdem, vel cum iis amicabiliter componatis.* Bone Deus! Quid heic de decimis novalium? Definivit Pontifex, habentes privilegium non solvendi decimas de his prædiis, quæ ab aliis conducunt, sive, ut tum temporis mos loquendi erat, ad firmam sumunt, decimam solvere teneri. Ergo monasteria quoque jus ipsum alienis in terris percipiendi novalis sibi comparare allaborarunt. Egregia me Hercle sequela. Provocat dein ad eundem ALEXANDRUM, fratribus Rhemensis ecclesiæ (u) rescribentem (x): *Licet de benignitate sed Apostolicæ sit vobis indultum, ut de laboribus, quos propriis manibus vel sumptibus colitis, nemini decimas solvere teneamini: propter hoc tamen non est licitum vobis decimas de terris vestris subtrahere, quas aliis traditis extolendas.* Ergo monasteria quoque jus ipsum alienis in terris novalis percipiendi sibi comparare allaborarunt. Verissima mihi omnino consequentia! Provocat porro ad INNOCENTIUM III. monachis Cisterciensis Ordinis, & Hospitalariis Quinqueecclesiensis diocesis rescribentem (y) "Venerabilis F. N. Quinqueecclesien. Episcopus nobis intimari curavit, quod vos extendentes ad lucra turpia manus vestras multitudinem emitis vinearum, de quibus sibi vel Ecclesiis suæ Diocesis decimæ solvi solent; quarum vinum licet nequaquam in usus proprios expendatis, sed vendendum ad alias faciatis pro vincias deportari, decimas tamen sibi, vel ipsis Ecclesiis subtrahitis ex eisdem. Cum igitur ex hoc Ordini vestro plurimum detrahatur, Universitati vestræ per apost. Scrip. mand. quatenus ab iis de cetero taliter desistatis, quod materia scandali auferatur, & su-
" per

(r) Cit. §. 23. pag. 74. lit. a.

(s) Potius de Neubothel. Monasterium enim hoc de Neubothel est in regno Scotiæ. GONZALEZ TELLEZ in Not. ad Cap. 8. X. de decimis lit. a.

(t) Cap. 8. X. de decimis.

(u) GONZALEZ TELLEZ in Not. ad Cap. 11. X. de decimis lit. a.

(x) Cap. 11. X. de decimis.

(y) Lib. IV, Regest. XVI, Epist. 85. Curante BOSQUETO.

" per hoc de vobis clamor ad nos ulterius non ascendat. Scientes
 " nobis esse merito formidandum, ne propter clamores hujusmodi
 " sacrum Concilium, auctore Domino, in proximo celebrandum pri-
 " vilegia vestra coarctanda provideat, vel etiam revocanda; cum pri-
 " vilegium mereatur amittere, qui concessa sibi abutitur libertate.
 " Datum Laterani XII. Kal. Julii Pont. N. anno XVI. „ Iterum
 " quid heic de novalibus? Cum etiam lectis hisce literis abbates Cister-
 " censis Ordinis in generali Concilio, sive, ut alii (2) legunt, capi-
 " tulo congregati statuerint, (a) "Ne de cætero fratres ipsius ordinis
 " emanant possessiones, de quibus decimæ debeantur Ecclesiis, nisi forte
 " pro monasteriis noviter fundandis. Et si tales possessiones eis fue-
 " rint pia fidelium devotione collatæ, aut empræ pro monasteriis de
 " novo fundandis, committantur aliis excolendæ, a quibus Ecclesiis
 " decimæ persolvantur. Ne occasione privilegiorum suorum Eccle-
 " siæ ulterius prægraventur, decernimus, ut de alienis terris, &
 " amodo acquirendis, etiamsi eas propriis manibus aut sumptibus ex-
 " colunt, decimas persolvant Ecclesiis, quibus ratione prædiorum
 " antea solvebantur, nisi cum ipsis Ecclesiis aliter duxerint compo-
 " nendum „ An vel minima novalium fit mentio? Anve de no-
 " valibus conquesti sunt monachi Cluniacenses, quibus teste MABIL-
 " LONIO (b) magna rei familiaris jactura ex INNOCENTII III. Ci-
 " sterciensibus decimas ex omnibus, quas habebant, possessionibus re-
 " laxantis liberalitate afferebatur, aut monachi Gigniacenses, qui vici-
 " num sibi Cisterciensium monasterium, Miratorium dictum, susque-
 " deque verterunt? An conquestus est RICHARDUS Cantuariensis
 " Archiepiscopus abbati, & conventui Cisterciensi inter cætera scribens
 " (c) Quæ est hæc injuriosa immunitas, ut exempti sitis a decima-
 " rum solutione, quibus obnoxiaæ terræ erant, antequam vestræ essent,
 " ut quæ solutæ sunt hæctenus, non personarum obtentu, sed ter-
 " ritorii ratione? Si in vestram possessionem terræ devolutæ sunt,
 " quare in hoc periclitatur alienum jus, nam ad vos terræ juxta
 " communem æquitatem cum suo onere transierunt. Ut quid in
 " alienam injuriam terras & nutrimenta vestra privilegiari facitis,
 " ut

(2) ANTONIUS AUGUSTINUS *Collect. IV. Lib. III. Tit. 9. Cap. 7.*

(a) *Cap. 34. X. de decimis.*

(b) *In Præfatione. quam recentiori operum S. Bernardi præmisit, §. IV. num. 48. Parisiis MDCCXIX.*

(c) *Apud PETRUM BLESENSEM Epist. LXXXII.*

“ ut auferatis, quod alienum est? „ Annon potius laudatus RICHARDUS ita finit: “ Si de novales tantum, sicut beatæ recordationis Hadrianus Papa constituit, decimas retinetis, nobis in ea re damnum erit tolerabilius, cujus emolumenta non sensimus. Verum juxta Philosophi sententiam, non sine dolore amittitur, quod delectabiliter, & commode possiderur, valete „. Præter has an MABILLONIUS (d) adhuc plures episcoporum querimonias de monachis, aut canonicis novales venantibus recensuit? Quis itaque nisi solo veritatis amore, jurisque dictamine impulsus stomargus inde concludet, monasteria quoque jus ipsum alienis in terris novales percipiendi sibi comparare allaborasse?

ANTITHESIS XLVII.

Mathematico-Canonicum profecto Dissertatoris (e) theorema: *Cum hodie privilegiorum & ratio cesset, & efficacia evilerit, monasteria eis nequidquam obstantibus ad novales deinceps oriturus illi, qui alias jure eas exigendi gaudet, esse obligata facile patet.* Hodie enim monasteria divitiis, bonis, nummis, ac decimis scatent, prout ALEXANDER III. (f) jam tum hisce testatus est: *Quando Rom. Ecclesia ordini vestro privilegia de decimis dederat, ita erant ratæ Abbatia vestri ordinis, quod exinde nulli poterat de jure scandalum suboriri: sed nunc in tantum augmentata sunt, ac possessionibus ditata, quod multi viri Ecclesiastici de vobis apud nos querelam sæpe proponunt.* Hodie ergo ratio cessat. Dic Soles, An Pontifex de omnibus, quæ in toto, qua late patet, terrarum orbe existunt, monasteriis testatus est, an tantum de monasterio Dalonenfi (g) ordinis Cisterciensis in diocesi Lemovicensi? An Pontifex dicto monasterio decimas abjudicavit, an non potius consuluit, ut monasterium Dalonenfe cum monasterio de Ursino super decimis, & aliis, de queis inter illa controversia erat, pacifice convenirent? An itaque Pontifex pronunciavit, cessante ratione cessare & effectum? Absit. Licet namque, ut uno consensu canonistæ doceant, ratio cessaverit negative, non tamen cessabat contrarie. Apposite

(d) Cit. §. IV.

(e) Cit. §. 23. pag. 74.

(f) Cap. 9. X. de decimis.

(g) Ita legendum docet GONZALEZ TELLEZ in Notis ad cit. cap. 9. X. de decimis.

site ad rem ZOESIUS (b) explicat. «Ut si monasterio sit concessum
 «privilegium non solvendi decimas, propter inopiam ejus tempo-
 «ris, quod postea factum est dives, & abunde habere cœperit, non
 «ideo cessabit privilegium. Nam licet causa cessaverit, ut hoc statu,
 «idem non concederetur, concessum tamen recte conservatur citra
 «injustitiam, quia multa prohibentur fieri, quæ facta tenent. Quo
 «spectat, quod tradunt auctores, post jus perfecte acquisitum non
 «cessare gratiam aut favorem Principis, etiamsi causa cesser, cum
 «Princeps non permiserit gratiam sub ea conditione, ut tantum
 «durer, durante ista causa, sed simpliciter. Oportet inquam, non
 «cesser causa negative, sed contrarie, id est, ut usus privilegii ra-
 «tione mutatae materiae aut circumstantiarum fiat illicitus & injustus,
 «cum privilegium de re illicita sit nullum, ut etiam, si usus ego
 «sit factus illicitus, debeat dici nullum, cum eadem sit ratio in con-
 «servatione, quæ est in concessione: ut locum habeat regula, quod
 «pervenit ad statum, in quo incipere non posset, in eo remanere
 «non potest». Aut forsân & hodie unanimis Canonistarum con-
 «sensus cessabit? Per me tunc ipsum usque adeo Jus Canonicum
 «cesser, & non quodam assentationis aut novitatis studio, sed solo ve-
 «ritatis amore, jurisque dictamine impulsus dissertator clueat solus
 «sapiens, solus docens, solus legifer. Tunc quoque jure ter optu-
 «mo maximo docebit, aut mandabit, vim, ac virtutem privilegio-
 «rum monasteriis a Pontificibus concessorum hodie eviluisse. Ego
 «contra cum sapientibus seculorum nondum illuminatorum & credam
 «& sentiam; *Decet concessum a Principe beneficium esse mansurum, (i) ni-*
 «*si vel salva republica diutius subsistere nequeat, (k) vel ex post jus*
 «*tertiî enormiter lædere incipiat (l) vel usus illius ratione mutatae ma-*
 «*teriae, vel adjunctorum illicitus, atque injustus fiat, vel in ipsius*
 «*privilegiati detrimentum cedat (m) Alioquin etiam ex paritate ratio-*
 «*nis concedendum foret, vim & virtutem privilegiorum cathedrali-*
 «*bus, & collegiatis ecclesiis, nec non ordinibus Equitum Melitensium,*
 «*ac Teutonicorum a summis Pontificibus concessorum, æque, ac pri-*
 «*vilegiorum*

(h) In Commentar. in Jus Canonic. Lib. V. Tit. 33. num. 33.

(i) Cap. XVI. de R. I. in 6. Conferatur Cap. IX. de offic. & potest. jud. delegat. & Cap. XXXVI. de Præbend. in 6.

(k) GONZALEZ TELLEZ in Comment. ad Cap. 9. X. de decimis.

(l) VIVIANUS Ration. Jur. Pontif. Lib. III. Tit. 30. Cap. 9.

(m) ENGEL in Colleg. univ. Jur. Canon. Lib. V. Tit. XXXIII. §. 3. num. 20.

vilegiorum cathedralibus, ac collegiatis ecclesiis, monasteriis, aliisque Ordinibus ab Imperatoribus, Regibus, Ducibus, Principibus, Archiepiscopis, atque Episcopis concessorum hodie evanuisse. Aut forte illuminatum seculum nostrum ejusmodi consequentias ardet? Ædepol brevi credidero, cum fieri videam, fieri quæ posse negabam.

ANTITHESIS XLVIII.

Si Dissertator (n) ESPENIUM, non ut talpa secutus, sed magis cautus ipsum AIMOINUM (o) consulisset, hæc reperisset verba. " In illis sane diebus, in Monasterio sancti Dionysii haud procul a Parisiis, concilium aggregatum est quam plurimum Episcoporum. " Qui cum de fidei puritate, de corrigendis tam suis, quam subditorum pravis moribus, fermocinari debuissent, juxta vulgare proverbium, cunctum suum sermonem ad decimas verterunt Ecclesiarum. Quas laicis, ac Deo servientibus Monachis auferre moliti, resistente eis in hac re hoc venerabili Dei cultore Abbone, promiscuam in se vulgi concitavere manum. Ortaque subito seditione, tantus in Episcopos timor irruit, ut publica statione relicta, passim quisque diffugeret. Inter quos Seguinus Senonum Archiepiscopus, Primatum Galliae in ea Synodo sibi usurpans, primatum quoque fugæ arripuit. Et inter fugiendum, securi inter scapulas ictus, lutoque a popularibus oblitus, ægre evasit. Uni quoque Episcoporum timor fugienti tam veloces addidit alas, ut affluentissimo prandii apparatu, quem sibi extruxerat, relicto, vicinæ urbis Parisiorum mœnia fugitabundus expeteret. Ex his quis cum dissertatore concludere ausit, motus ob decimarum repetitionem in Gallia excitatos fuisse, omnesque decimas manibus laicorum extrahi haud potuisse? Annon AIMOINUS disertis verbis memorat; Gallicanos Episcopos laicis, ac DEO servientibus monachis decimas auferre molitos fuisse, venerabilem DEI cultorem ABBONEM episcopis restitisse. Cum itaque sanctus ABBO restiterit, quis causam Episcoporum extra omnem dubitationis aleam positam fuisse asseret? Ad hæc, an quod in Gallia contigit, ad Germaniam quoque trahendum venit? Sic fingat, qui fingere non visa potest.

ANTI-

(n) *Cit. Sect. II. §. 24. pag. 75. lit. a.*

(o) *In Vita S. ABBONIS Floriacensis Abbatis & Martyris Cap. IX. apud DUCHESNE Histor. Francor. Scriptor. Tom. IV. pag. 127.*

— — — — —

23

ANTITHESIS XLIX.

Monachis, canonicisque infensissimus dissertator adstruere (p) non erubescit: Conduclitios presbyteros pro lubitu plerumque, prout aliis ad deserviendum minori se pretio offerebat, amovebant Monachi, atque Canonici, assignantes illis tantillum, ut ne vivere quidem possent congrue, sed in opprobrium status clericalis mendicare tenerentur, ovesque suas frequenter ex defectu sustentationis congrue desererent. Ast dum INNOCENTIUS III. (q) in Conoilio Lateranensi adduxit: Exstirpandæ consuetudinis vitium in quibusdam partibus inolevit, quod scilicet paræcialium Ecclesiarum patroni, & aliæ quædam personæ, proventus ipsarum sibi penitus vendicantes, Presbyteris earundem servitiis deputatis, relinquunt adeo exiguam portionem, quod ex ea nequeant congrue sustentari; num de omnibus partibus, ac monachis, canonicisque, & quidem potissimum Germanis intelligendus venit? Dum idem INNOCENTIUS (r) Bituricensi Archiepiscopo rescripsit Ad nostram noveris audientiam pervenisse, quod patroni Parrochialium Ecclesiarum tuæ diœc. tantum de proventibus sibi retinent earundem, quod Sacerdotes ministrantes in eis non possunt de residuo sustentari. Propter quod nonnullæ remanent pastoribus destitutæ, eo quod non sunt, qui curam velint recipere earundem; num & mentionem de Germanis canonicis, ac monachis fecit? Dum a Synodo Olomucensi (s) refertur: Nonnulli religiosi nostræ Diœcesis, jus Patronatus in Parochialibus Ecclesiis obtinentes, cum prædictæ vacant Ecclesiæ, personas minus idoneas præsentant, iisque certos proventus, appropriatis sibi reliquis, relinquunt, de quibus condigne non valeant sustentari; num id ad omnes canonicos, monachosque Germanos detorquendum est? Num ergo dissertator a particulari ad universale seu canonicæ, seu juridicæ argumentabitur?

ANTITHESIS L.

Mera per somnia Dissertator (t) imaginatur, quondam Episcopos iussisse, ut novales ecclesiis parochialibus, aut parochis solverentur, tum ut parochis congruam præberent, tum ut laicos, & monachos,

D

(p) Cit. §. 24. pag. 76. lit. a.

(q) Cap. 30. X. de Præbend.

(r) Lib. III. Regest. XV. Epist. 86. curante BOSQUETO.

(s) CAP. XXVI. apud HARTZHEIM Concil. Germ. Tom. IV. pag. 273.

(t) Cit. §. 24. pag. 78. lit. a.

monachos, canonicosque excluderent. Edic: qui episcopi ita iusserunt? An Germani? Ita, ut dissertator vult, est, atque ita testantur ipsa Conciliorum decreta. Quenam illa? An Concilii Germanici anno MCCXXV. habiti decretum perhibens (u) Cum vicarius poni debet & potest, perpetuo instituat, idque assensu & auctoritate Diœcesani & Archidiaconi loci illius, nec Episcopus vel Archi-Diaconus talem instituat, nisi ei de bonis Ecclesiæ coram eo tantum fuerit assignatum, unde iura Episcopi & Archidiaconi possit persolvere, & congruam & sufficientem sustentationem habere. An Concilii Trevirensis anno MCCCX. habiti decretum perhibens (x) Innovando præcipimus, ut per locorum Ordinarios deservientibus in Ecclesiis Parochialibus, & præcipue perpetuis Vicariis competens portio assignetur. An Synodi Colonienfis provincialis anno MDXXXVI. habitæ decretum perhibens (y) Porro decimas potissimum parochis, ac Ecclesiæ ministris deberi non dubium est. Nunc cum illæ passim a laicis magna ex parte usurpentur, neque facile ex eorum manibus divelli possint: videndum, num diligenti cohortatione, aut alia via juri consentanea, Parocho, cui Ecclesiæ redditus ad victum non sufficiunt, hinc aliquid emendicari possit. An jam ipsis Conciliorum decretis probatum est, quondam episcopos Germaniæ iussisse, ut novales ecclesiis parochialibus, aut parochis solverentur, tum quo parochis congruam portionem præberent, tum quo laicos, & monachos, canonicosque excluderent? Nil minus. Proinde dissertator aut alia Conciliorum decreta adsignet, seu ut mendax vapulet. Nos interim meliore fide antestabimur INNOCENTIIUM III. (z) quondam argumentarum: Cum perceptio decimarum ad parochiales Ecclesias de jure communi pertineat, decimæ novalium, quæ sunt in parochiis earundem, ad ipsas procul dubio pertinere noscuntur. Quo enim alio jure novales parochis attribuendæ sunt, nisi eodem, quo debentur decimæ ordinariæ? Quonam autem debentur ordinariæ? Haud jure ab Episcopis Germaniæ condito, sed jure, quod divus HIERONYMUS (a) hisce al-
parte mea, hortor vos, atque commoneo, ut inferatis decimas in borvea, hoc est, in thesauros templi, & habeant sacerdotes atque Levitæ, qui mihi

(u) CAP. XII. apud HARTZHEIM Concil. Germ. Tom. III. pag. 523.

(x) CAP. XXII. apud HARTZHEIM Concil. Germ. Tom. IV. pag. 134.

(y) PART. VIII. CAP. V. apud HARTZHEIM Concil. Germ. Tom. VI. pag. 291.

(z) Cap. 29. X. de decimis.

(a) CAUSS, XVI. Quæst. I. Can. 65.

ministrant cibos, & probate me, si non tantas pluvias effudero, ut cataracta cali aperta esse credantur. Jure, quod divus AUGUSTINUS (b) hisce allegat: Hæc est enim Dei justissima consuetudo, ut, si tu illi decimam non dederis, tu ad decimam revocaris. Dabis impio militi, quod non vis dare Sacerdoti. Benefacere semper Deus paratus est, sed hominum malitia prohibetur. Decimæ enim ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, res alienas invasit. Jure, quod COELESTINUS III. (c) hisce allegat: Revera, sicut sancti Patres in suis tradiderunt scripturis, de vino, grano, fructibus arborum, pecoribus, hortis, negotiatione, de ipsa etiam militia, de venatione, & de omnibus bonis, decimæ sunt ministris Ecclesiæ tribuendæ, ita, ut, qui de his eas solvere neglexerint, ecclesiastica districtione debeant percipi. Jure, quod INNOCENTIUS III. (d) hisce allegat: Cum Deo debita sit solutio decimarum, in tantum, ut ad eas Clericis exhibendas, quibus eas ipse pro suo cultu concessit, Laici si moniti reddere noluerint, Ecclesiastica sunt districtione cogendi. Et cum de cunctis omnino proventibus decimæ sint reddendæ, sicut colonus de parte fructuum, quæ sibi remanet ratione culturæ: sic & dominus de portione, quam percipit ratione terræ, decimam reddere sine diminutione tenetur. Prætextu vero nequitie Clericorum, nequeunt eas, nisi quibus ex mandato divino debentur, pro suo arbitrio erogare: cum nulli sit licitum aliena cuiquam concedere præter Domini voluntatem. Eodem ergo jure & novalis parochæ assignandæ veniunt, (e) Sicut enim decimæ novalium sunt prædiales (f) ita

D 2

(f) ita

(b) Cit. Quæst. 1. Can. 66.

(c) Cap. 22. X. de decimis.

(d) Cap. 26. X. eod.

(e) Nullum enim (ita SOELL de Decimis Novalium Part. II. num. 120.) summi Pontifices, Concilia, Patres, Authoresve faciunt discrimen inter novalium decimas, & antiquas, sed de utrisque eodem modo discurrunt, & tradunt, eas simul titulo religionis & justitiæ deberi: religionis quidem, quia penduntur Ecclesiæ Ministris in recognitionem divini domini, & supremæ excellentiæ. c. tua nobis. & c. cum non sit in homine de decim. Justitiæ vero, quia solvuntur in sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, ex justitia iis debitam; ad Ecclesiam enim pertinet determinare, quantum iis tribuendum sit. Cum ergo decimas fructuum determinaverit, hæc ex justitia iis solvendæ sunt, sicut ex justitia observandum est pretium, quod lex civilis, vel Magistratus posuit frumento, & aliis mercibus.

(f) ira & perhibente ALEXANDRO III. (g) parochiali ecclesie assignandæ. Incongruum namque (ut GREGORIUS Magnus (b) ait, est, unam eandemque ecclesie substantiam duplici quodammodo jure censer. Quid! quod INNOCENTIUS III. (i) diserte usque adeo pronunciarit, eum, qui decimas scilicet ordinarias percipit, de novilibus eas exigere satis posse; quia ubi majus conceditur, minus concessum esse videtur.

ANTITHESIS LI.

Canones æquis, ut decet, passibus sequuntur canonistæ, non solum Itali, Hispani, Lusitani, verum etiam Galli, Belgæ, & Germani, nominatim ROYE (k) CABASSUTIUS (l) GIBERT (m) FLEURY (n) ROUSSEAUD DE LA COMBE (o) VALLENSIS (p) WARMESIUS (q) ZYPÆUS (r) CANISIUS (s) VAN ESPEN (t) PIRHING (u) LEURENIUS (x) SCHAMBOGEN (y) REIFFENSTUEL (z) SANNIG (a) PICHLER (b) ENGEL (c) FRIDERICH (d) SOELL

(f) Cap. 21. X. de V. S.

(g) Cap. 13. X. de decimis.

(h) CAUSS. XII. Quæst. 2. Can. 29. & Cap. 22. X. de privileg.

(i) Cap. 27. X. de decimis.

(k) Jur. Canon. Institut. Lib. II. Tit. XII. pag. 254.

(l) Jur. Canon. Theor. & Prax. Lib. I. Cap. XVIII. §. 9.

(m) Institut. Ecclesiastiq. Tit. CXLVI, pag. 813. ubi allegat declarationem de anno 1686.

(n) Institut. au Droit Ecclesiastiq. Part. II. Chap. 13. pag. 265.

(o) Recueil de Jurisprudence Voc. Dixmes §. suivant le Droit. pag. 196. ubi plura arresta, sive sententias refert.

(p) Paratill. Lib. III. Tit. XXX. §. 9. num. 3.

(q) De Jur. Pont. Cons. CCCCXLVI. num. 2.

(r) Consultat. Canon. Lib. III. Consult. 7.

(s) Comment. ad Lib. III. Decretal. Cap. 11. num. 2.

(t) Jur. Ecclesiast. Univ. Part. II. Tit. XXXIII. Cap. 6. §. 15. & 20.

(u) Jur. Canon. Method. Tom. III. Lib. III. Tit. XXX. Sect. 5. §. 1. num. 100.

(x) Fori Benefic. Part. I. Sect. III. Cap. 2. Quæst. 472. num. 2.

(y) Lektion. Publicar. in Lib. III. Decretal. Tit. XXX. de decim. num. 38.

(z) Jur. Canon. Univ. Tom. III. Lib. III. Tit. XXX. §. 7. num. 148.

(a) Univ. Jur. Canon. Lib. III. Tit. XXX. Cap. 4. num. 3.

(b) Summ. Jurisprud. Sacrae Lib. III. Tit. XXX. §. 2. num. 25.

(c) In Colleg. Univ. Jur. Canon. Lib. III. Tit. XXX. §. 1. num. 7.

(d) Quæst. Canon. de decim. Quæst. VIII. num. 386.

SOELL (e) BARTHEL (f) AMORT (g) ZECH (h) OBERHAUSER (i), nec non Augustanæ confessioni addictus JUSTUS HENNINGIUS BOEHMER (k), ejusdemque nepos D. ADOLPHUS LUDOVICUS BOEHMER qui uno ore respondent, sicut decimas ordinarias, ita & novalis (l) parochio competere.

ANTITHESIS LII.

Nunc ergo collige sarcinulas, atque exi.

Fam gravis es nobis, & sepe emungeris, exi

Ocius, & propeva. (m)

Quis enim diutius feret disertatorem (n) vociferantem, nullum ex-rare Capitulum, quod parochi cum episcopo de novalibus collisionem, ac controversiam dirimat? Annon Brixienſis Episcopus requisivit, quid sibi de decimis diœcesis suæ sit statuendum? Dum ALEXANDER III. (o) requirenti respondit, *ut si terræ, quæ arabiles sunt, intra certam alicujus Ecclesiæ parochiam fuerint, decimas earum, tua parte retenta, eidem Ecclesiæ facias assignari; annon controversiam, seu quæſtionem penitus enodavit? Quod si Pontifex, ut disertator contra omnem sanam rationem credit, episcopo ullatenus præjudicare noluiſſet, quo tunc colore ac fuce jubere potuiſſet, decimas novalium parochiali Ecclesiæ, retenta tamen episcopi parte, esse assignandas?*

(e) De decimis noval. Part. III. §. 1. num. 266.

(f) Opuscul. Tom. II. Opusc. VII. Sect. VI. §. 1. assert. 2.

(g) Element. Jur. Canon. Lib. III. Tit. XXX. §. 38.

(h) De Jure Rev. Ecclesiast. Part. Poster. Sect. III. Tit. V. §. 64.

(i) Prælect. Canon. Lib. III. Tit. 30. §. 21.

(k) Institut. Jur. Canon. Lib. III. Tit. XXX. §. 5.

(l) De feudo decimarum §. X. lit. e. ubi ait "Argumenta a veteri jure episcopali repetita, sufficere non videntur ad impugnandam præsumti, onem pro parochis ex jure communi militantem, nisi, ubi vi observantia & consuetudinis, cujus est in argumento decimarum magna vis, episcopis jus circa novalis etiam intra fines parochiæ servatum esse appareat. Equis Episcopis ex jure antiquo vindicaverit jus decimandi, quod parochis per parochiam jure beneficii, vel aliis jure speciali est acquisitum."

(m) JUVENALIS Saty. VI. v. 146.

(n) §. 25.

(o) Cap. 13. X. de decimis.

das? Annon porro Belovacensis Episcopus thetice quæsit, ad quem novalium decimæ pertineant, si novalia fiant in parochiis, in quibus perceptio decimarum ad quasdam ecclesias, vel ecclesiasticas personas ab antiquo pertinet? Dum itaque INNOCENTIUS III. (p) respondit, decimas novalium ad ipsas parochiales ecclesias, in quibus fiunt, procul dubio pertinere, an credere fas est, Pontificem episcopo ullatenus præjudicari noluisse? Annon Pontifex episcopo novalia ipso facto abjudicavit, dum parochiali ecclesiæ eas adjudicavit?

ANTITHESIS LIII.

Equidem laudatus INNOCENTIUS III. expresse addidit: *Nisi ab his, qui alias percipiunt decimas, rationabilis causa ostendatur, per quam appareat, novalium ad eos decimas pertinere.* Idem pariter ab ALEXANDRO IV. (q) hisce reperitum legimus. *Nisi alia rationabilis, per quam hoc facere valeant, causa subsit.* Verum an rationabilis causa vere renunciabitur jus episcopi, casu, quo is cum parcho ad novalia concurrat? Annon potius privilegium de non solvendis decimis indefinite concessum, de quo INNOCENTIUS III. (r) memorat "quod si decimarum illarum remissio facta exiit secundum canonicas sanctiones, prædecessor tuus indefinite decimas Episcopales monasterio remittendo (cum nihil exceperit, & potuerit excipisse, ac in beneficiis plenissima sit interpretatio adhibenda, nec debeat una eademque substantia diverso jure censi) intellexisse videtur, non solum de decimis possessionum illius temporis, sed & futuri". Annon privilegium percipiendarum novalium, quale NICOLAUS III. referente CHOPPINO (s) Cluniacensibus monachis concessit tenoris: *Vobis & fratribus vestris auctoritate præsentium indulgemus, ut intra parochias vestras pro ea portione, pro qua veteres decimas ibi habetis, atque percipitis, de novalibus redactis noviter ad culturam, quæ a tempore, cujus non extat memoria, non fuerunt excultæ, decimas percipere valeatis.* Annon consuetudo, cujus tamen probatio, ut SOELL (t) ait, difficillima, & quasi ob tot, & varia requisita impossibilis?

(p) Cap. 29. X. eod.

(q) CAP. II. §. 6. de decimis in 6.

(r) Cap. 22. X. de privileg.

(s) De Sacra Politia Lib. III. Tit. IV. num. 6.

(t) De decim. noval. Part. II. §. 3. num. 241.

possibilis? Annon præscriptio, prout ab ALEXANDRO III. (u) & BONIFACIO VIII. (x) definitum novimus? Annon teste FRIDERICH (y) & SOELL (z) pactum, transactio, sive amicabile compositio? Rationabilibus porro causis canonistæ accensent 1.) Si privilegiatus aut præscribens in universum possideat omnia prædia decimabilia, quæ sub parochia sunt, ita quod pastor Ecclesiæ sub eadem sua parochia nullas omnino possideat decimas, neque majores, neque minores: quasi hoc casu propter jus universi præscribenti, seu privilegiato acquisitum, comperant jure congrui, sive accessionis omnia, quæ de novo accedunt vel creantur, ratione scilicet juris comprehensi sub illo universo (a) 2.) Si, ut supra (b) modo dictum, probatur, jus decimandi competere monasterio, aut capitulo titulo incorporationis aut appropriationis ipsius Ecclesiæ parochialis. 3) Si non integer fundus, sed solum aliqua pars agri de novo colatur, quia tunc, qui decimas hucusque collegit ex agro, colliget deinceps etiam ex illius parte recens culta (c) 4.) Si persona ecclesiastica per tempus longissimum aut immemorabile sit in possessione colligendi decimas etiam ex novalibus quibuscunque (d). Nullibi contra vestigium de jure episcopi, qui cum parochio ad novalis concurrat.

ANTITHESIS LIV.

Instat dissertator (e) "Ergone plus valebit privilegium pontificium, " monachis, aliisque, nullum jus, aut titulum ad decimas habentibus concessum, quam antiquissima illa imperialis concessio, ex qua omnes in Germania decimæ promanarunt, quæque episcopis nostris tam ordinarias, quam novalis in primitiva Episcoporum fundatione, aut subsequente eorum dotatione assignavit? „ Quæ, quan-

(u) Cap. 4. § 6. X. de præscriptione.

(x) CAP. 1. de præscriptione. in 6.

(y) Quæst. Canon. de decim. num. 317. § 321.

(z) Cit. §. 3. num. 249.

(a) WAMESIUS de Jur. Pont. Cons. CCCCXLVII. num. 3.

(b) ANTITHESIS. XLV. Conferatur VAN ESPEN Jur. Ecclesiast. Univ. Part. II. Tit. XXXIII. Cap. 6. §. 19.

(c) ZECH de Jur. Rev. Ecclesiast. Part. Poster. Sess. III. Tit. 5. §. 64. Conferatur FRIDERICH Quæst. Canon. de decim. num. 387.

(d) ZECH cit. §. 64.

(e) Cit. §. 25. pag. 80. lit. b.

quantæque chimæra? Ubi antiquissima illa Imperialis concessio rependienda est, nisi in concavo lunæ, ac novaturientis dissertatoris cerebello? Annon jam supra (f) attulimus Capitulare CAROLI M. perhibens: *Sancitum est de villis novis, & ecclesiis in iis noviter constitutis, ut decimæ de ipsis villis ad easdem ecclesias conferantur?* An forte illa est antiquissima Imperialis concessio, quæ episcopis Germaniæ tam ordinarias, quam novales decimas assignavit? Anve antiquissimam illam concessionem exhibet ejusdem CAROLI Capitulare (g) statuens, *ut decimæ populi dividantur in quatuor partes, id est una pars episcopo, altera clericis, tertia pauperibus, quarta ecclesiæ in fabricis applicetur, sicut in Decreto Gelasii Papæ continetur?* An illud solis episcopis omnes decimas tam ordinarias, quam novales assignavit? An Juri Pontificio, seu Decreto insurrexit, derogavitve? Annon potius confirmavit? Ergone haud valebunt pontificia, ac posteriora decreta, dispositiones, ac constitutiones de decimis? Ad hæc si fabula etiam vera foret, num antiquissimæ illi Imperiali concessioni tanta veniret attribuenda vis, atque autoritas, ut ipso rerum statu mutato nequidem immutari vel debuisset, vel potuisset? Ergone hodiedum adhuc æque, ac tempore CAROLI M. decimæ populi in quatuor partes distribuuntur?

Condito mitis, placidusque telo

Supplices audi pueros Apollo: (h)

ANTITHESIS LV.

Audite pariter omnes, sic precor, Musæ, audite dissertatorem (i) ex oraculo dicentem, sejusmodi decretales spurio fundamento superstructas in Germania haudquaquam attendendas esse. Ipse dixit, Phœbas ex tripode? Ast num ita etiam dicunt Galli, Belgæ, & Germani supra (k) allegati? An ullam mentionem de abrogatione Juris Pontificii quoad novalia, aut de contraria consuetudine faciunt? An jus, in quo cottidie versantur, turpissime ignorant, anve dolcissime reticent? An Capitularia Regum Francorum his non innotuerunt? Anve hos minus, quam hodiernos Germanos tangunt? An

(f) ANTITHESIS, VIII. Lit. y.

(g) CAP. XXIII. apud GOLDASTUM *Constitut. Imper. Tom. III. pag. 158.*
& apud ECCARD *Leg. Francor. Salicar. pag. 182.*

(h) HORATIUS *Carm. Secul. v. 35.*

(i) *Cit. §. 25. pag. 80. lit. b.*

(k) ANTITHESIS. LI.

An unus, alterve novator illuminati nostri, ut invita Minerva vocant, seculi, magis sapit, quam tot viri eruditissimi? Aut forte abrogatio, post secura, vel consuetudo introducta est? Haud ita placet dissertatori asserenti: (l) *Fus hoc toties ipsis (episcopis) inter alia jura, bonaque per diplomata Imperatorum non minus, quam Bullas Pontificum confirmatum, toties sacris mediæ ævi Canonibus assertum, atque quietum, ac nunquam contradictum a parochis multorum Seculorum possessione roboratum fuit.* Quænam autem hujus assertionis probatio?

Inprimis invocatur LUDOVICUS PIUS (m) perhibens: "Vir venerabilis Meingaz sanctæ Osnabruggenis ecclesiæ episcopus attulit nobis preceptum domini & genitoris nostri bonæ memoriæ, CAROLI, serenissimi Augusti, in quo continebatur, qualiter ipse Adriani Papæ præcepto & hortatu, & Lullonis Mogontini cæterorumque plurimorum tunc temporis episcoporum consilio in provincia Westfala, loco Osnabruggi vocato, ecclesiam & primam omnium in Saxonia ordinavit cathedram, & quomodo ad stipendia episcopi, clericorumque ibi Deo militantium, decimas cunctorum infra terminos ejusdem episcopatus de gentium hominum ecclesiæ ex integro retinendas delegavit, & eandem ecclesiam consecrationis ejus die Adriano Papa ita ordinante & jubente, & ipsius privilegio roborante, eisdem decimis legaliter ac devote dotavit, & terminos ejusdem episcopii diligenti notificatione circumscribi præcepit." Admodum belle! Annon enim CAROLUS M. ADRIANI Papæ præcepto, & hortatu decimas delegavit? Annon ad stipendia episcopi, clericorumque ibi DEO militantium, ADRIANO Papa ita ordinante, & jubente decimas delegavit? Annon ergo dissertator irrationabiliter infert, quod non ex privilegio Pontificum, sed ex munifica regum Francorum, atque Imperatorum concessione jam ab antiquis temporibus in ipsa episcopatum institutione, & dotatione decimas tum ordinarias, tum novales obtinuerint soli Episcopi Germaniæ, exclusis reliquis clericis in eadem ecclesia DEO militantibus?

Dein invocatur JOANNES XII. (n) Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Monachis, Primatibus, omni Clero, & populo in Gallia, Germania, & Bavaria constitutis declarans "Volumus, & per
E " nostræ

(l) §. 26. pag. 81.

(m) Apud D. MOESER Osnabruckische Geschichte Theil I. UrFund III. Bl. 6.

(n) Apud HARTZHEIM Concil. German. Tom. II. pag. 627.

“ nostræ auctoritatis privilegium censemus, ut censum & decima-
 “ tionem omnium gentium, quas idem piissimus Imperator OTTO
 “ baptizavit, vel per eum, suumque filium æquivocum Regem, suc-
 “ cessoresque eorum baptizandæ sunt, ipsi, successoresque eorum,
 “ Deo annuente, potestatem habeant, distribuendi, subdendi Mage-
 “ daburgensi, Mersburgensi, vel cuique velint, futuræ Sedi, Ite-
 “ rum belle. Annon enim Pontifex Imperatori, ejusque successoribus
 “ potestatem concessit, decimas distribuendi, & subdendi Magdebur-
 “ gensi, Merseburgensi, vel cuique futuræ sedi. Annon ergo differta-
 “ tor recte scilicet infert, quod non ex privilegio Pontificum, sed ex
 “ concessione Regum, atque Imperatorum decimas obtinuerint Epis-
 “ copi Germaniæ?

Porro invocatur LEO IX. (o) privilegia Ecclesiæ Coloniensis
 ita confirmans “ Confirmamus quoque tibi per hanc præceptionis
 “ nostræ paginam sanctæ & apostolicæ Sedis Cancellariaturam, &
 “ Ecclesiam sancti Joannis Evangelistæ ante portam latinam, ut
 “ Petrus Cancellarium habeat, Joannes hospitium præbeat; concedi-
 “ mus etiam atque perpetuo largimur, ut majus Altare ecclesiæ
 “ tuæ Matris Virginis honori dedicatum, & aliud ibidem Apostolo-
 “ rum Principi B. Petro addictum reverenter ministrando procurent
 “ septem idonei Cardinales Presbyteri dalmaticis induti, quibus etiam
 “ cum totidem diaconibus & subdiaconibus ad hoc ministerium pru-
 “ denter electis, ut sandaliis utantur, concedimus & constituimus.
 “ Postea auctoritatem, & honorem, quem ecclesia hæctenus habuit,
 “ tam inter alios, quam a suis confirmatum, clypeo apostolicæ præ-
 “ ceptionis, ut, si quando Synodus infra tuam Dioccesin, aut præ-
 “ sente hujus primæ sedis Archiepiscopo, aut legato ab ejus la-
 “ tere directo, fuerit aggregata, priorem quidem locum post ipsum
 “ Rector ejus obtineat, in proferenda Ss. Canonum autoritate prior
 “ existat, ita tamen, ut sicut est prior in hac probabili dignitate,
 “ ita etiam polleat prior morum probitate, vitæ honestate, ut cujus
 “ annuntiaverit verba, ejus imiteretur exempla. Regiam consecratio-
 “ nem infra limites tuæ Diocesis faciendam potestatis apostolicæ
 “ munimine ei corroboramus. Habendam electionem quoque Ar-
 “ chiefiscopi secundum auctoritatem Canonicam filiis ecclesiæ san-
 “ cimus per hanc præceptionis nostræ paginam. Bona autem, quæ
 “ usque

(o) *Subsidia miscellanea historiam, & jurispruđ. Ecclesiast. Coloniensem præcipue
 illustrantia Num. III. pag. 15.*

usque modo tenuit, vel in æternum cum justitia acquirere poterit, hoc apostolico munimine laudamus & corroboramus; videlicet Monasteria & Ecclesias Coloniae positas, Monasterium S. Heriberti cum omnibus suis pertinentiis, Ecclesiam sanctae Mariae intra urbem, Ecclesiam S. Gereonis cum omnibus suis pertinentiis. Cetera vero sacra loca & intra urbem, & circa confirmamus tibi auctoritate Apostolica, monetas urbis, teloneum & omne jus civile sub potestate Archipræsulis. Abbantias etiam per diversa loca, villas, vicos, & castella in omnibus suis pertinentiis, servis, ancillis, terris cultis & incultis, equis, pratis, campis, silvis, forestis. Præterea confirmamus ecclesiae prædia, quæ ipse dedisti, videlicet Monasterium Brauwellare & castrum nomine Zoneburg cum omnibus suis pertinentiis. Quot, quæque inde sequelæ? Pontifex bona, quæ Archiepiscopus Colonienis usque modo tenuit, vel in æternum cum justitia acquirere potest, apostolico munimine laudavit, & corroboravit. Ergo indubium est, decimas quoque ipsas tam ordinarias, quam novales sub ea confirmatione comprehensas fuisse. Ergo non ex privilegio, sed ex munifica Regum Francorum, atque Imperatorum concessione decimas tam ordinarias, quam novales obtinuerant episcopi Germaniæ. Ergo jus hoc quietum, & nunquam contradicendum a parochis multorum seculorum possessione roboratum fuit. Dein Pontifex confirmavit monasteria, & Ecclesias Coloniae positas, monasterium S. Heriberti cum omnibus suis pertinentiis, ecclesiam S. Mariae intra urbem, & Ecclesiam S. Gereonis cum omnibus suis pertinentiis! Ergo omnia bona & decimæ tam ordinariæ, quam novales, quæ prædicta monasteria, atque ecclesiae gaudent, ad Archiepiscopum Coloniensem pleno jure pertinent. Ergo episcopi Germaniæ non ex privilegio Pontificum, sed ex concessione Regum Francorum, atque Imperatorum decimas tam ordinarias quam novales obtinuerunt. Ergo Pontifices omnia Episcoporum bona, possessiones, jura cum omnibus pertinentiis cultis, atque incultis, acquisitis, atque acquirendis per clausulas omnino latissimas, ne quid ommitteretur, confirmarunt. Præterea Pontifex confirmavit Abbantias per diversa loca, villas, vicos, & castella in omnibus suis pertinentiis, servis, ancillis, terris cultis, atque incultis, equis, pratis, silvisque forestis. Ergo Abbatiarum omnia pertinentia, servi, ancillæ, terræ cultæ, atque incultæ, equi, prata, campi, silvæque forestes ad Archiepiscopum Coloniensem pleno jure pertinent. Ergo nulla ei

obstat præscriptio. Ergo ei via facti procedere fas est. Infallibiles, si philosophis placet, consequentiæ.

Non minus invocatur ALEXANDER III. (p) statuens, ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iuste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino poterit adipisci, firma tibi, (Archiepiscopo Coloniensi), suisque successoribus & illibata permaneant. Num ideo Pontifex jus ad novalia Episcopis Germaniæ non ex privilegio Pontificum, sed ex munificencia Regum Francorum atque Imperatorum concessione competens, toties sacris mediæ ævi canonibus assertum, ac quietum, & nunquam contradictum a parochis multorum seculorum possessione roboratum sub ea confirmatione comprehendisse censendus est? Quis ita somniavit, nisi non quodam assentationis, aut novitatis studio, sed solo veritatis amore, jurisque dictamine impulsus dissertator?

Similiter invocatur CONRADUS Coloniensis Archiepiscopus (q) declarans; *Quod nos pro amplianda in Dei servitio devotione, & pro remedio animæ nostræ Decimam Novalium in Wichterich tam novatorum, quam novandorum, quæ ex consuetudine antiqua & imperiali auctoritate Juris nostri esse dignoscitur, Canonicis Ecclesiæ Monasteriensis in Eisslia contulimus liberaliter, jure perpetuo possidendam. Cedo! Si decima novalium in Wichterich Archiepiscopo ex consuetudine antiqua, & Imperiali auctoritate competebar, an omnes decimæ, tam ordinariæ, quam novales, illi vi ejusdem consuetudinis, atque Imperialis auctoritatis pariter competebar? An omnes decimæ ordinariæ & novales omnibus & singulis Germaniæ Episcopis vi ejusdem consuetudinis, atque Imperialis auctoritatis competebar? An non ex privilegio Pontificum, sed ex munificencia Regum Francorum atque Imperatorum solis Episcopis competebar exclusis reliquis clericis? An solis Episcopis toties sacris mediæ ævi canonibus assertæ, & quietæ multorum seculorum possessione roboratæ erant? Probabuntur hæc omnia solo atque uno isto diplomate? Ad hæc antiqua illa consuetudo vel præcessit, vel secuta est Imperialem auctoritatem? Demum Imperialis auctoritas confirmavit vel consuetudinem percipiendi decimam novalium in Wichterich, vel percipiendi omnes decimas novalium; vel*

(p) *Ibid. Num. IV. pag. 18.*

(q) *Apud ipsum Dissertatorem Append. Num. XIII.*

 jus Archiepiscopi Coloniensis, vel omnium episcoporum Germaniæ?
 Dic heic cilo, & eris mihi magnus Apollo.

Tandem invocatur ARNOLDUS LUBECENSIS Abbas (r)
 memorans "Imperator (FRIDERICUS I.) curiam generalem edixit
 " in Geilenhufen, ubi convenit multitudo Episcoporum & Princi-
 " pum. Et procedens in concionem, sic omnibus locutus est: Roga-
 " mus vos summos sacerdotes, & Episcopos & Principes, quorum
 " corda justitia possidet, ut animadvertatis, quæ dico. Compertum
 " forte habetis, quantis adversitatibus impetar a Domino Papa: in
 " quo autem gratiam ipsius diminuerim, ignoro. Unum mihi con-
 " stat, quod nunquam animum ejus exacerbare studui, nec aliquan-
 " do contra ejus præceptum, vel voluntatem aliquid feci. Nihil etiam
 " ab ipso contra jus indecenter exegi: In quibus autem ipse me ar-
 " guere habuit, non irascendo, vel contradicendo, sed obediendo,
 " & rationem reddendo, decenter ad omnia respondi. Et quoniam
 " in omnibus his innocentia mea mecum est, iccirco non conturbor,
 " sed si placuerit Domino Papæ, me filium habere dilectum & sub-
 " jectum, ego eum, pro honore & reverentia sanctæ Apostolicæ
 " Sedis, patrem habeo dilectum & reverendum. Si autem ad de-
 " jectionem meam, non dico injuste, sed inepte aliqua molitus fue-
 " rit, spero, quod divina favente clementia, vestro similiter etiam
 " adjutus consilio & auxilio, intrepidus ei ad omnia respondeam.
 " Hæc pro parte mea dixerim. Pro parte autem vestra, quid sit fa-
 " ciendum, diligenter pensandum est. Dicit enim Dominus Papa,
 " injustum esse, aliquam laicam personam decimas possidere, quas
 " manifeste Dominus his, qui altari deserviunt, deputaverit: quod
 " sicut de scripturis habet auctoritatem, ita eadem auctoritate eva-
 " cuare contendit. Scimus autem decimas & oblationes a Deo Sa-
 " cerdotibus & Levitis primitus deputatas. Sed cum tempore christia-
 " nitatis ab adversariis infestarentur ecclesiæ, easdem decimas præpotentes &
 " nobiles viri ab ecclesiis in beneficio stabili acceperunt, ut ipsi defensores
 " ecclesiarum fierent, quæ per se sua obtinere non valerent. Afirmat etiam
 " injustum esse, quod aliquis in prædiis seu hominibus ecclesiarum
 " advocariam sibi usurpet, aut sicut ecclesiæ de libera voluntate sive
 " donatione Imperatorum vel Principum fundatæ sunt, ita res ec-
 " clesiasticæ

(r) *Chronic. Sclavorum Lib. III. Cap. 18. apud LEIBNITUM Scriptor.*
Brunsvic. Tom. II. pag. 668.

„ clasticæ a Prælatiſ tantum libere diſpenſentur. Et quamvis hæc
 „ pro Prælatiſ eſſe videantur, non tamen credo, quod ita facile mu-
 „ tari poſſint, quæ ex longa antiquitate uſus in conſuetudinem ver-
 „ tit, imo ipſa conſuetudo a progenie in progeniem deſcendens,
 „ quaſi juſta traditione roboravit. Hæc de parte veſtra dicta ſuffi-
 „ ciant. Quæro autem a vobis, rectores eccleſiarum, quid inter iſta
 „ de vobis mihi ſentiendum ſit, quid timendum, quidve vel quan-
 „ tum de veſtra fidelitate præſumendum? Sed quia a Domino ju-
 „ bemur, reddere, quæ ſunt Dei, Deo, & quæ ſunt Cæſaris, Cæ-
 „ ſari; ſic rogo, Domino Papæ in vice Chriſti debitam perſolvaris
 „ obedientiam, ut in parte altera a Deo conſtitutam non negligatis
 „ juſtitiam. Ad hæc verba ſurgens *Dominus Moguntinus Conradus*, ac-
 „ cepta opportunitate, ſic locutus eſt: Domine, rogamus ſerenita-
 „ tem veſtram, ut paululum verba noſtra attendatis. Caſus iſte, in
 „ quo laborare videmur, gravis eſt, *nec noſtrum, inter vos tantas com-
 „ pone lites*. Quia ſicut paulo ſuperius dixiſtis, ex una parte tene-
 „ mur reddere Deo, quæ Dei ſunt, ex altera parte, quæ ſunt Cæ-
 „ ſaris, Cæſari. Domino enim Papæ, ut patri ſpirituali, qui ſupra
 „ omnes eſt, juſtum eſt ad omnia promptiſſime obedire; vobis au-
 „ tem, quem Deus Principem & Imperatorem Romani orbis exal-
 „ tavit, cui hominum fecimus, a quo & temporalia poſſidemus, ad
 „ aſſequendas omnes juſtitias veſtras jure tenemur aſſiſtere. Nunc
 „ ergo ſine præjudicio melioris conſilii, ſi placet, *ſcribatur Domino
 „ Papæ, ex perſona Episcoporum*, in quibus commoneatur, ut ea, quæ
 „ ad pacem ſunt, vobiscum ſentiat, & juſtitiam vobis in his, quæ
 „ juſte ab eo exiguntur, faciat. Placuit Imperatori & omnibus Epis-
 „ copis, quod dixerat. Et ad voluntatem Imperatoris ſcripta eſt
 „ epiſtola, ſignata bullis Episcoporum omnium & perlata ad Domi-
 „ num Papam. Quis quaſo inde eruere auſit, episcopos cum
 „ Imperatore, & nobilitate Germanica proteſtatos eſſe, quod decimas,
 „ ab imperatoribus ſibi conſeſſas, per Romanorum Pontificum decre-
 „ ta adimi haudquaquam eſſent paſſuri; Quisve facili negotio colli-
 „ get, decretales illas in favorem parochorum procuſas in detrimen-
 „ tum episcoporum, vel vaſallorum ab ipſis legitime inveſtitorum in
 „ Germania nunquam uſu receptas fuiſſe, nec jure recipi potuiſſe?
 „ Quenam tum temporis erat quaſtio? Nulla alia, niſi an laici deci-
 „ mas poſſidere queant? Pontifex dicebat, injuſtum eſſe, aliquam lai-
 „ cam perſonam decimas poſſidere. Imperator contra excipiebat deci-
 „ mas

mas, quas præpotentes, & nobiles viri ab ecclesiis in beneficio stabili accipere, non esse revocandas. Episcopi concludebant, dominum Papam esse commonendum, ut ea, quæ ad pacem sunt, cum Imperatore sentiat, illique justitiam in his, quæ juste exiguntur, faciat? Num igitur Imperator exceptit decimas Episcopis Germaniæ a Regibus Francorum, atque Imperatoribus jam ab antiquis temporibus in ipsa episcopatum institutione, ac dotatione munifice concessas, toties sacris mediæ ævi canonibus assertas, & quietas, & nunquam contradicta a parochis multorum seculorum possessione robotatas esse? Num exceptit, omnes decimas novalium ad solos Episcopos Germaniæ pleno jure pertinere? Num exceptit, decretales illas in favorem parochorum profusas, quæ tamen, ut supra (s) adnotavimus tum temporis necdum editæ, nec Germaniæ cognitæ erant, in Germania usu nunquam esse recipiendas? Num episcopi concluderunt Dominum Papam commonendum esse, ut decimæ Episcopis Germaniæ a Regibus Francorum, atque Imperatoribus jam tum ab antiquis temporibus munifice concessæ haudquaquam adimerentur, omnes decimæ novalium solis episcopis attribuerentur, & decretales illæ in favorem parochorum profusæ abolerentur. Ad hæc qui, quotque de nobilitate Germaniæ protestati epistolam omnium episcoporum bullis signatam pariter subsignarunt? Ædepol ejusmodi libelli, qui sunt pessimi scriptorum, authorumque interpretatores, assentatores, machinatores, mutilatores, interpolatores, corruptores, depravatores, ac mastrupatores justissimam confiscationis pœnam merentur, haud contra, qui illis insurgunt, vanas novitates, stupas heterodoxum fumum vomentes, tragicasque ampullas denudant, ac subdolos scrupos sine ulla ostentatione amoliuntur. Hæc capiat, habeatque sibi superciliosus librorum censor.

ANTITHESIS LVI.

Revertamur ad disertatorem (t) ex oraculo vel Serapis, vel Pythii Apollinis iterum iterumque dicentem: *Episcopi, ceu liberi bonorum ecclesiasticorum distributores, presbyteris per urbem, rurique dispositis (quorum in locum bodierni subintrarunt parochi) pro discretionem suam congruam subministrarunt sustentationem.* Vere liberrimi bonorum ecclesiasticorum

(s) ANTITHESIS. XLII, lit. e.
(t) S. 27.]

corum distributores, qui, ut supra (u) audivimus, non ex munificentiâ Regum Francorum, atque Imperatorum concessione, sed ex Romanorum Pontificum constitutionibus, ex sacris conciliorum canonibus, ex Regum Francorum, atque Imperatorum capitularibus decimas summa diligentia ita dispensare habebant, ut quatuor fierent portiones, quarum una esset episcopo, altera clericis, tertia pauperibus, ac quarta fabricis ecclesiæ assignanda. Liberrimi bonorum ecclesiasticorum distributores, queis non licebat res mobiles aut immobiles de subjectis plebibus, aliisque piis locis in proprio usu habere, ne majores enormiter locupletentur, & minores tali factio pauperes inveniantur. Liberrimi bonorum ecclesiasticorum distributores, qui decimas omnibus juste distribuere tenebantur, ne alii sacerdotes haberent, alii vero detrimentum paterentur. Liberrimi bonorum ecclesiasticorum distributores, qui decimis de villis novis, atque ecclesiis in illis noviter constitutis haud fruebantur.

ANTITHESIS LVII.

Quod si etiam gratis dederimus, episcopos olim liberos bonorum ecclesiasticorum distributores fuisse, haudquaquam tamen inde inferre liceret, hodie omnes decimas ad episcopos pertinere, parochisque non nisi portionem congruam competere. Alioquin recte pariter quis argumentabitur: Sicut olim, & tempore medii ævi non nisi una decimarum quarta episcopis assignata fuit, ita & hodie unum tantummodo quarta assignanda venit. Disparitatem dare conatur dissertator (x) ex Conciliorum canonibus. Audiamus ergo, & videamus canones. Concilium Lateranense IV. anno MCCXV. habitum (y) refert. "Extirpandæ consuetudinis vitium, in quibusdam partibus inolevit, quod scilicet patroni ecclesiarum parochialium, vel alia quædam personæ proventus ipsarum sibi penitus vendicantes, presbyteris earundem servitiis deputatis relinquunt adeo exiguam portionem, ut ex ea congrue nequeant sustentari. Nam, ut pro certo didicimus, in quibusdam regionibus parochiales presbyteri pro

(u) ANTITH. XXXII. & LIV.

(x) *Cit.* §. 27. pag. 85. *ibique lit. c.*

(y) CAN. XXXII. apud BINIUM *Concil. Tom. III. Part. II. pag. 689. & CABASSUTIIUM Notit. Ecclesiast. pag. 509. Bambergæ MDCCLIV. Jungatur Cap. 30. X. de præbend.*

" pro sua sustentatione non obrinent, nisi quartam quartæ, id est,
 " sextam decimam decimarum. Unde fit, ut in his regionibus pene
 " nullus inveniatur sacerdos parochialis, qui vel modicam habeat peri-
 " tiam literarum. Cum igitur os bovis alligari non debeat triturantis,
 " sed qui altari servit, vivere debeat de altari; statuimus, ut consue-
 " tudine qualibet episcopi vel patroni, seu cujuscunque alterius non
 " obstante, portio presbyteris ipsis sufficiens assignetur. An Con-
 " cilium de veris, propriisque parochis loquitur, statuitque, illis neque
 " ordinarias, neque novales decimas, sed sufficientem solummodo por-
 " tionem assignandam esse? Concilium Londinense anno MCCLXVIII.
 " habitum (z) statuit, ut universi religiosi exempti Cistercienses, & alii qui-
 " cunque, qui ecclesias in proprios usus habent, si Vicarii non sint positi, in
 " iisdem, infra sex mensium spatium Vicarios præsentare Diæcesanis, qui eos
 " instituerre debeant, non omittant: quibus sufficientem assignare pro facultate
 " Ecclesiarum studeant portionem. An Concilium de veris, propriisque
 " parochis loquitur, statuitque illis non decimas, sed sufficientem por-
 " tionem esse assignandam? Concilium Trevirense anno MCCCX. ha-
 " bitum (a) præcipit, ut per locorum ordinarios deservientibus in ecclesiis
 " parochialibus, & præcipue vicariis perpetuis competens portio assignetur. An
 " Concilium de veris, propriisque parochis loquitur, statuitque illis non
 " decimas, sed competentem portionem esse assignandam? Synodus Co-
 " loniense anno MDXXXVI, habita (b) perhibet " Ecclesiæ cathedrales ac
 " collegiatae, itidem Monachi seu religiosi, qui Ecclesias parochiales,
 " aut suis Ecclesiis vel Monasteriis unitas habent, aut regendas aliis
 " committunt, aut præsentando committi procurant, adeo interdum
 " omnem proventum emungunt, ut residui redditus, qui Rectoribus
 " Ecclesiarum permittuntur, nimis tenues sint & exiles; Quamobrem
 " nostræ curæ erit, ut tanta portio Rectoribus istis assignetur, unde
 " jura Episcopalia solvere, & congruam sustentationem habere possint. An
 " de veris, propriisque parochis loquitur, statuitque illis non de-
 " cimas, sed tantam portionem assignandam esse, ut jura episcopalia
 " solvere, & congruam sustentationem habere valeant. Concilium Tri-
 " dentinum (c) habet: *In parochialibus etiam ecclesiis, quarum fructus us-*

F

que

(z) CAN. XXIII. apud CABASSUTIUM cit. loc. pag. 538.
 (a) CAN. XXII. Apud HARTZHEIM Concil. German. Tom. IV. pag. 134.
 (b) PART. VIII. CAP. IV. apud BINIUM Concil. Tom. IV. Part. II.
 pag. 198. & HARTZHEIM Concil. German. Tom. VI. pag. 290.
 (c) SESS. XXIV. de Reformat. Cap. 13.

que adeo exigui sunt, ut debitis nequeant oneribus satisfacere, curabit Episcopus per beneficiorum unionem, non tamen regularium, id fieri non possit, ut primitiarum, vel decimarum assignatione, aut per parochianorum symbola, ac collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione, tantum redigatur, quod pro Rectoris, aut parochiae necessitate decenter sufficiat. An ita ut parochis non decimas, sed congruam portionem esse assignandam? Annon potius, ut GUTIERREZ (d) advertit, de casu loquitur, quo alius seu clericus, vel laicus omnes praediorum in Ecclesiae territorio fitorum decimas; aut quandam decimarum partem percipit? Concilium Colonense II. anno MDXLIX. habitum (e) mandat "Ubi Collegia vel monasteria, vel habentes dignitates, habent Ecclesias parochiales incorporatas, cum decimis, juribus & censibus, quas committere soleant pastoribus vel perpetuis Vicariis, cum assignatione portionis fructuum regendas, si portio talis sit accisa, nec sufficiat, ut honeste ac decenter ex ea vivatur, ne causa sit, cur animae negligantur, aut deseratur officium, vel ad curas sordidas pastor ille pro victu comparando adigatur: Mandamus & decernimus, ut iusta portio secundum Reformationem ei de decimis Collegii vel Monasterii bonis assignetur, sive per Episcopum loci, sive per ejus visitatores". An de veris, propriisque parochis loquitur, statuitque illis non decimas, sed congruam portionem esse assignandam? Demum Concilium Moguntinum ejusdem anni (f) decernit: *Pastoribus etiam & iis, qui curata beneficia obtinent, injungimus, ut Ecclesiis, in quibus per consensum Diocesis instituti sunt, nec tamen eisdem per se praesunt, vicarios idoneos, & canonicè institutos praeficiant, eisque pro sufficienti victu, portionem congruam de proventibus Ecclesiae assignent.* An de veris, propriisque parochis loquitur, statuitque illis non decimas, multo minus novales esse assignandas?

ANTITHESIS LVIII.

At, sic dissertator (g) instare amat, ex ipsis quoque Decretalibus fat liquet, parochum congrua provivum, ad decimas aspirare non posse.

(d) Prae. Quaest. Lib. I. Quaest. 17. num. 3.

(e) MED. III. num. 10. apud BINIUM cit. Part. II. pag. 242. & CABASSUTIIUM cit. loc. pag. 668.

(f) CAP. LXXX. apud BINIUM cit. Part. II. pag. 265. & CABASSUTIIUM cit. loc. pag. 671.

(g) Cit. §. 27. pag. 86. lit. a.

posse. Etenim ALEXANDER IV. (b) diferte difponit "Ubi autem
 " per hujusmodi concessionem decimarum parochiales Ecclefias adeo
 " gravari contingit, quod earum Rectores de ipfarum redditibus con-
 " grue fultentari, & commode jura Epifcopalia exhibere non poffunt:
 " provideatur per locorum ordinarios, & ordinetur taliter, quod eis-
 " dem Rectoribus tantum de illarum relinquatur proventibus, quod
 " exinde competentem fultentationem habere, & Epifcopalia jura
 " folvere valeant, aliaque onera debita fupportare". Ita etiam est.
 Quid inde? Ergo, ut difertator argumentari pergat, a fenfu contravio
recte inferitur, quod fi rectori congrua ad huc falva fit, plus quid eidem haud
debeat. Concedo totum. Quid porro? Ergo bonus dormitat Ho-
 merus. Ergo nafutus difertator haud olfecit, Pontificem non de pa-
 ræcis, & decimis novalibus in genere, fed in fpecie de cafu locutum
 effe, quo decimæ novales ex fpecialiore concessionem competunt aliis,
 feu clericis, feu laicis, qui juxta adductos canones rectoribus eccle-
 fiarum, five vicariis congruam portionem assignare tenentur. Res ip-
 fa tam clara est, ut nullo interprete, nullo commentatore, quorum
 immenfum numerum fiftere poffemus, indigeat. Quocirca moras haud
 neftamus, fed properemus ad HONORIUM III. (i) Vefprinensif
 Epifcopo respondentem: "Verum illorum paupertati paterno com-
 " patientes affectu, & tibi etiam prout exposcit devotionis tuæ meri-
 " tum, gratiam facere cupientes, fraternitati tuæ, de qua plenam
 " fiduciam obtinemus, præfentium auctoritate mandamus, ut fi evi-
 " dens neceffitas, vel utilitas exigat, præbendas poffis ejusdem Ec-
 " clefiæ de Capellis in perpetuum annectendis eisdem, ficut discre-
 " tione prævia expedire videris, augmentare, refervata congrua fin-
 " gularum Capellarum presbyteris portione". Quis non primo in-
 ruitu videt, heic quæftionem effe non de veris, propriisque paræcis,
 fed de Capellarum presbyteris, feu rectoribus, feu vicariis; non de
 decimis ordinariis, ac novalibus, fed de bonis capellarum uniendis,
 refervata tamen congrua capellarum presbyteris portione. Quis ergo
 cum difertatore concludet, parochum congrua provifum ad novales
 aspirare haud poffe. Hinc & perperam appellatur CLEMENS III. (k)
 referens "Verum, ficut nobis querela multorum frequens infinuat,
 F 2 "Reli-

(h) Cap. 2. §. 2. de decimis in 6.

(i) Apud GONZALEZ TELLEZ Cap. 33. X. de præbend. Conferatur Cap.
 27. X. de Refcript. Cap. 3. X. de offic. Vicar. & Cap. 12. X. de præbend.

(k) Cap. 1. de præbend. in 6.

" Religiosi exempti de proventibus parochialium Ecclesiarum, in qui-
 " bus jus obtinent patronatus, seu Rectorum presentatio pertinet
 " ad eosdem, tantum percipiunt annuatim, quod Rectores Ecclesia-
 " rum ipsarum non possunt de residuo commode sustentari, & epis-
 " copalia jura persolvere, ac alia incumbentia eis onera supportare,
 " propter quod saepe contingit, quod non inveniuntur personae ido-
 " neae, quae ejusmodi Ecclesias velint recipere, sicque frequenter mi-
 " nus idoneis conferantur, ex quo pericula imminet animarum.
 " Nos itaque volentes super hoc salubre remedium adhibere, praes-
 " senti decreto statuimus, & mandamus, constitutionem hujusmodi
 " quoad omnes patronos Ecclesiarum, Religiosos tam exemptos,
 " quam non exemptos, & alios inviolabiliter observari, consuetudi-
 " ne contraria non obstante. An enim Pontifex de veris, propriis-
 " que paræcis, annon disertissime de religiosis exemptis, qui in eccle-
 " siis parochialibus jus patronatus obtinent, statuit? An statuit de deci-
 " mis tam ordinariis, quam novalibus, annon disertissime de proven-
 " tibus ecclesiasticis in genere, quorum tantam ministris ecclesiarum pa-
 " rochialium curam sustentantibus portionem subministrandam mandat,
 " ut jura episcopalia possint persolvere, & congruam sustentationem
 " habere. Occasionem, sive historiam hujus congruae, vel congruen-
 " tis, vel sufficientis, vel competentis sustentationis, sive portionis
 " VAN ESPEN (1) erudite, ut assolet, ita contexit " Quippe notarum
 " fuit, quod circa saeculum X. & sequentia, passim Ecclesiae parochia-
 " les Canonicorum & Monachorum collegiis incorporatae fuerint cum
 " omnibus suis proventibus; tandemque contigerit, ut Canonici ac
 " Monachi plerique abdicata a se cura illarum parochialium Ecclesia-
 " rum, eam in Presbyteros, quos Vicarios dixere, transtulerint, re-
 " servatis interim suis Collegiis & Conventibus Decimis, quae pri-
 " mario in sustentationem eorum, qui populo spiritualia seminant,
 " cedere deberent, & ea intentione penduntur. Cum vero Ecclesia
 " Decimas, aliosque proventus per hujusmodi incorporaciones, alio-
 " ve titulo ad Monasteria, Capitula, vel similia corpora, vel perso-
 " nas devolutas, Parochis, aliisque curam populi sustentantibus resti-
 " tuere non posset, sed pleraque collegia & Monasteria in Decima-
 " rum possessione, connivente tandem ac dissimulante Ecclesia, per-
 " manserint, ne defectu sustentationis Ministrorum, cura animarum negli-

(1) *Tractat. de jure parochorum ad decimas &c. Cap. III. §. 1. sive Oper-
 emu, Part. IV. pag. 238.*

negligeretur, ordinatum fuit, ut ex Decimis & Proventibus Ecclesiae tantum ut minus detraheretur, & eorum possessores dare cogerentur, quantum curae animarum debitae exercendae requiretur. Quis proinde sibi occini patietur, ea, quae de rectoribus, seu vicariis ecclesiarum parochialium specialiter constituta sunt, ad ipsos quoque veros, propriosque paræcos refragantibus tot canonibus extendenda, atque in ipsorum odium, detrimentum, & invidiam detorquenda, adeoque paræcis congruam tantummodo portionem, episcopis contra omnes decimas tam ordinarias, quam novales unam cum cunctis ecclesiarum proventibus assignandas esse?

ANTITHESIS LIX.

Minime id etiam confirmatur diplomatibus a dissertatore (m) citatis, quorum unum (n) sonat "Sygfridus Dei gratia sanctae Ecclesiae Coloniensis Archiepiscopus sacri Imperii per Italiam Archicancellarius ad perpetuam Rei memoriam cognoscere veritatem; quanto sincerius dilectas in Xro Abbatissam, & conventuales Monasterii de Villicke Ordinis S. Benedicti nostrae Diocesis diligimus, tanto libentius super his, quae ipsarum protectionem, & utilitatem respiciunt, favorem eis benevolum impartimur; sane ex parte earundem nobis fuit humiliter supplicatum, quod, cum praebendarum redditus, & proventus, quos de bonis & possessionibus suis percipere consueverunt, propter rapinas rerum suarum, & hostilitates, invasions graves, & multiplices essent adeo minorati, & facti

(m) Cit. §. 27. pag. 86. lit. b.

(n) Apud D. DE MEESS. in *Dissertat. de parochis in Germania praecipue Ducatibus Juliae & Montium*. lit. B. Num. III. pag. 28. Bonnæ anno MDCCLXXXI. Quo jure, quave auctoritate dissertator clarissimo suo praesidi Philippo Hedderich memoratam dissertationem adscribere ausit, haud capio; praecipue cum dissertatio nullum praesidis nomen praeseferat. Sic quoque ADAMI MARTIN *Dissertatio de eo, quod circa menses papales in Ecclesia nostra Coloniensi, praecipue in ducatibus Juliae & Montium justum est*, nec non J. F. GUISEZ *Dissertatio de clerico regulari benefactorum saecularium praecipue curatorum sine venia Episcopi absolute incapaci pariter nullo praesidis nomine superbiunt*. Aut forte praeses Serenissimi Electoris Palatini, qua Ducis Juliae, & Montium indignationem pertinuit, eaque de causa tectus ac tutus latitare maluit? Sic quoque jure dubitabimus, num praeses dissertationis sit & parens dissertationis, totius onus dissertatoris cornibus imponens.

“ facti tenues & exiles, ut ex illis nequeant commode sustentari; &
 “ de Himmelgeist & Wittlere Ecclesiæ, in quibus obtinent jus pa-
 “ tronatus, essent abundantes in Reditibus, & proventibus, quod re-
 “ ditus eosdem, Presbyteris in iisdem Ecclesiis perpetuo servituris
 “ portione congrua, de qua commode sustentari, & alia incumben-
 “ tia eis onera supportare valeant, reservata, ipsi Monasterio ad sup-
 “ plendum defectum hujusmodi deputare autoritate nostra in sub-
 “ sidium dignaremur; nos earum in hac parte devotis precibus in-
 “ clinati, diligenti super his tractatu præhabito, consideratis confi-
 “ derandis, & observatis circa hæc observandis de consensu Archi-
 “ diaconi locorum eorundem duximus indulgendum, & reditus,
 “ & Proventus ipsarum Ecclesiarum dicto Monasterio incorpo-
 “ ramus in perpetuum, volentes Presbyteris indictis locis perpe-
 “ tuo servituris congruam & competentem portionem, unde com-
 “ mode sustentari valeant de redivibus, & proventibus earundem Ec-
 “ clesiarum ab ipsis Abbatisa & Conventu assignari & deputari ita,
 “ quod eisdem Presbyteris hospitalitatem servare cathedram, ju-
 “ ra Episcopalia, & archidiaconalia, & cætera onera, atque jura an-
 “ tiqua, & nova, quacunque occasione emergentia, quæ ipsas Eccle-
 “ sias respiciunt; commode valeant sustinere, statuentes etiam autho-
 “ ritate nostra, quod, quodocunque dictas Ecclesias ex nunc in an-
 “ tea vacare contigerit, quoquo modo, etsi vacant in præsentem, quod
 “ idoneæ personæ præsententur ad dictas Ecclesias earum Archidia-
 “ cono instituendæ in eisdem, qui pastoratus præfatarum Ecclesia-
 “ rum obtineant, Curas earundem recipiant & habeant animarum,
 “ ac Residentiam in ipsis Ecclesiis faciant personalem, in cuius rei
 “ testimonium, & perpetuam firmitatem, ac autoritatem, & con-
 “ sensum præsentem literas sigillo nostro duximus roborandas, & nos
 “ Weckeboldus Maldt Decanus, & archidiaconus Coloniensis dictorum
 “ in Himmelgeist, & Wettlere Archidiaconalem consensum nostrum
 “ præmissis propter causas prædictas, quas ad hæc decernimus suffi-
 “ cientibus, adhibentes sigillum nostrum in testimonium duximus præ-
 “ sentibus appendendum, Nos etiam Abbatisa, & Conventus præ-
 “ dictas sigilla nostra in testimonium duximus præsentibus appen-
 “ denda. Datum & actum anno Domini Millesimo decentesimo-nona-
 “ gesimo decimo Kalend. Novembris. Archiepiscopus itaque ad-
 “ ductis ex causis Monasterio de Villiche Ecclesiarum de Himmelgeist,
 “ & Wittlere, in quibus dictum monasterium jus patronatus obrine-
 bar;

bat, reditus & proventus incorporavit, reservata presbyteris ibidem perpetuo servituris congrua & competente portione. Annon Episcopo cum Consensu Capituli, si evidens necessitas, vel utilitas exigat, uni Ecclesiae alteram unire licet? Non dubitavit, qui jus canonicum (o) vel primis libavit labiis. Verum an ideo inferendum, vero, proprioque paræco non nisi congruam portionem, contra episcopo omnes decimas tam ordinarias, quam novales una cum cæteris ecclesiarum proventibus esse assignandas? Non somniabit, nisi, non quodam assentationis, aut novitatis studio, sed solo veritatis amore, jurisque dictamine impulsus disertator, qui non erubescit simul invocare alterum diploma tenoris: (p) "Conradus Dei gratia sanctæ Coloniensis Ecclesiae Archiepiscopus, sacri Imperii per Italiam Archicancellarius, omnibus, quibus hæc literæ præsentatæ fuerint in perpetuum. Quia ex officio nostro circa illa tenemur solliciti reperiri, per quæ honor Religionis, & Religiosorum, sub regulari observantia omni tempore vitæ suæ Deo servientium, utilitas procurantur, eorundem precibus Religiosorum nos decet facilem præbere assensum, ubi vigor æquitati suadet & ordo exiguæ rationis. Igitur cum Monasterium sancti Pantaleonis in Colonia propter Guerram tempore, quo nos pro obedientia & Reverentia Sedis apostolicæ usque ad vincula laboravimus, irrecuperabilem jacturam quorundam bonorum suorum, in Diocesi nostra constitutorum, sustinuisset, in tantum quod idem Monasterium de cætero non posset gratum, ut laudabiliter consueverat, pluribus exhibere hospitalitatis obsequium, & indigentibus impendere necessitatis subsidium, Hermannus Abbas devotus noster, & Conventus ejusdem Monasterii nobis humiliter supplicarunt, quatenus dicto ipsorum Monasterio, ne propter prædictam causam & propter alios casus molestos collaberetur, paterna digneremur sollicitudine providere. Quapropter attendentes sinceram devotionem, quam idem Abbas & Conventus dicti Monasterii circa Ecclesiam Romanam, nec non & circa personam nostram, & Ecclesiam Coloniensem semper habuerunt; & cum nostris beneplacitis paratissime sint expositi, ad multam ejusdem D. Abbatis, & aliorum bonorum pro eis supplicationem nobis factam, fructus trium Ecclesiarum, in Diocesi Co-

"loniensi

(o) Conferatur CONCILIUM TRIDENTINUM SESS. XXIV. de Reformat. Cap. 15. & BARBOSA Jur. Ecc. lib. III. Cap. 16. §. 2.

(p) Apud D. DE MEES cit. Dissertat. lit. C. Num. II. pag. 30.

« Ioniensi sitarum, scilicet Suchtele, Embe & Elsdorff, quarum jus
 « patronatus ad Abbatem dicti Monasterii pertinet, eisdem Abbati &
 « Monasterio suo, cum ipsas Ecclesias vacare contigerit, in Elemo-
 « sinam perpetuo duximus concedendos ad hospitium & pauperum
 « sustentationem, ita tamen, quod *Clevici dictarum Ecclesiarum perpe-*
 « *tui Vicarii, per Abbatem præfati Monasterii præsentandi, curam anima-*
 « *rum habentes, & ipsas Ecclesias officiantes, competentem babeant sustenta-*
 « *tionem, & iidem præsentati nobis & successoribus nostris Archi-*
 « *episcopis super juribus nostris, & Archidiaconorum & Decanorum*
 « *respondeant de Ecclesiis memoratis. Decernimus ergo, ut nullus*
 « *omnino hominum prædictam concessionem nostram sæpe satis Ab-*
 « *bati, & Monasterio sancti Panthaleonis in Colonia propter evi-*
 « *dentem necessitatem a nobis rationabiliter factam infringere, vel*
 « *ei temere contrariare præsumat, alioquin si quid contra eam at-*
 « *temptaverit, nisi commonitus resipiscat, sententiam Excommuni-*
 « *cationis super his a nobis latam se noverit incurrisse; hæc autem*
 « *nostra concessio ut rata & firma in perpetuum permaneat, præ-*
 « *sentem paginam exinde conscriptam sæpe dictis Abbati & Mona-*
 « *sterio suo tradidimus, sigilli nostri munimine roboratam. Actum*
 « *& datum Mense Junio anno Domini MCC. quadragesimo sexto.*
 Quis, quæso, nisi erraticus dissertator inde eruet, parochi non nisi
 portionem congruam deberi, contra omnem decimationem, & redi-
 tus ecclesiasticos ad episcopum pleno jure pertinere?

ANTITHESIS LX.

Interim dissertator (q) pergit nugari « Ipsaque satis testatur expe-
 « rientia, parochos hodiedum vix non omnes, plus, quam con-
 « grua sustentatione sat opime esse provisos. Nulla igitur ratione ac
 « fundamento parochi nostri ad Decreta juris canonici communis
 « contra Episcopos Germaniæ, decimisque ab iis investitos *intuitu*
 « *percipiendarum novalium* possunt provocare: exultatque in Germania
 « vulgaris illa omnium ferme Canonistarum, qui coecis quasi ocu-
 « lis textui Decretalium inhærent, ore toties decantata regula, quod
 « pro parochi ad *percipiendas novales* continuo stet *juris præsumtio*.
 Quid si dissertator vel solam Archidiaconalem Coloniensem permearet,
 quot non offensurus foret parochos, qui congrua sustentatione de-
 stituuntur?

(q) Cit. §. 27. pag. 36.

stituuntur? Saltem ego novi plures; quorum cophinus, fœnumque supellex. Hos ad dissertatorem mirtam, quamprimum rescivero, eos dissertatoris ope sat opime providendos fore. At timeo summopere, ne dissertator imploret PIUM V. (r) statuentem, ut portio congrua nec major sit centum, nec minor quinquaginta scutorum annuorum, computatis omnibus etiam incertis emolumentis, aliisque obventionibus communiter percipi solitis. Hinc potius ambabus dabo manibus, in Germania parochos vix non omnes plus quam congrua sustentatione sat opime provisos esse. Num ideo nulla ratione ac fundamento ad decreta juris Canonici poterunt provocare? Quid? Episcopus (en dissertatoris (s) flosculos) jure divino constitutus est, ad regendam Ecclesiam Dei, ovesque pascendas. Parochus autem ab ipso in adjutorium vocatus, ejusque vicarius & minister. Sic me Diespiter juvet! Tales defenduntur theses præside Ss. Theologiæ Doctore? At recordor Cl. D. LILIENDAHL (t) nuper scripsisse: *Quis non credat, hominem aliqua in Universitate vel Trevirorum, vel Agripinatum doctorali insignitum esse laurea? Sed neutrum. Quid igitur Doctoris est? Cucullaris*

G

(r) In Constitut. AD EXEQUENDUM. Data Kalend. Nov. MDLXVII. Conferatur BARBOSA in *Collectan. in Concil. Trid. Sess. VII. de Reformat. Cap. 6. Num. 7.* nec non VAN ESPEN in *Tract. de Jure Parochorum ad decimas Cap. III. §. 3. sive Oper. Omn. Part. IV. pag. 238.* ubi monet "Cum itaque portionis congruæ determinatio a Judicis arbitrio plurimum dependeat, primo attendere debet Judex tempus & locum. Nec enim ambigi potest, quin portio pro uno tempore & loco sustentationi Parochi, & Ecclesiæ necessitati sufficiens esse queat, quæ alio tempore & loco ab raritatem, aut caritatem annonæ minime sufficeret. Unde in Regionibus, in quibus est frumenti & vini caritas, & portio congrua in pecunia assignatur, inquit Rebuffus, magis augeri debet portio, quam in locis, ubi adest frumenti & vini abundantia *Tract. de Portione congrua num. 76.* Ulterius attendenda est Parochiæ amplitudo, & parochorum numerus, æquitas enim requirit, ut liberalius provideatur illi, qui plus laborare debet, quam illi, qui minus. Deinde numerus parochianorum, inter quos frequenter & pauperum copia non deest, sua etiam secum onera trahit, quare Rebuffus loco citato n. 71. docet, quod in assignanda portione congrua considerari debeat beneficii locus, an sit frequens pauperum accessus, .."

(s) Cit. §. 27. pag. 87. lit. a.

(t) In *Epistola critica in nuperam de testamenti fassione diatriben P. Hedderich pag. 1. Francofurti MDCCLXXXII.*

cellaris est. Tales defenduntur theses præside librorum censore tam severo, ut omnes libros (u) ad perpetuas tenebras damnet, qui intolerabiles ejus heterocraneas, ardentesque papulas palam recentent? At recordor, hunc teste UBALDO DE DUOBUS FRATRIBUS (x) non esse morem, normam, praxinque eruditorum. Mittamus jam corticem, & petamus arborem. Annon Apostulus (y) docet: *Qui bene præsumt presbyteri, duplici honore digni habeantur: maxime, qui laborant in verbo & doctrina.* Id est paraphraste HARDUINO (z): *Qui bene præsumt in Sacramentis administrandis plebi suæ presbyteri, sive parochi, duplici mercede digni habeantur: maxime vero ii, qui laborant etiam in prædicatione verbi divini, & plebe per conciones docenda.* Annon parochi sunt, qui juxta præceptum D. N. JESU CHRISTI (a) evangelium omni creaturæ prædicant, adeoque potissimam, ut Apostolus (b) testatur, ministerii partem implent. Annon parochi sunt, qui

oves

(u) Ut mihi nuperrime relatum est, Actæon interdixit bibliopolis Colonien-
sibus, ne porro JOSEPHI DE MEDIATESTINIS *ensuram diatribes juris
ecclesiastici specialissimi de testamenti factione clerici Colonien-
sibus, nec non epistolæ criticæ in nuperam de testamenti factione diatriben Franco-
furti 1782. catalogo suo insererent, venditarentve.* Quis causæ hujus
futurus sit exitus, librorum censor, qua contra omnes leges, canonesque
in propria causa judex, forte cum Phrygibus sapiet.

(x) In Præfamine ad F. POLYCHRONII GASSMAN *veterem circa jejunium
Ecclesiæ disciplinam dissertatione historico-juridica a paradoxis F. Philippæ
Hedderich vindicatam pag. VI. Colonix Agrippinæ 1783.*

(y) I. ad Timoth. 5. v. 17.

(z) In Comment. in Novum Testam. Paraphras. in cit. v. 17.

(a) MARC. XVI. v. 15.

(b) I. ad Corinth. 1. v. 17. scribens: *Non enim misit me Christus baptizare,
sed evangelizare, ita, exponente HARDUINO in Comment. in Novum Test.
Paraph. in cit. v. 17. ut id præcipue facerem, quod est per se officium pres-
byterorum vestrorum, hoc est, ut baptizarem, sed, quod est in Apostolico
munere præcipuum, ut evangelizarem. Cui inharens S. CAROLUS BOR-
ROMÆUS in Prima Synodo Provinc. Aët. Eccles. Mediol. Part. I. pag.
2. ait: Nos auctoritatem sacrosancti Tridentini Concilii, & veterum Patrum
secuti, in Domino Episcopos hortamur, ut toto pectore in hanc curam incum-
bentes, greges sibi commissos ipsimet, præsertim in Ecclesia sua, verbo Dei
pascant; Quod si levi de causa, aut quodam animi languore impediti, non
fecerint, sciant, sibi prætermissi necessarij officij judicij Deo præcipue rationem
esse reddendam.*

oves originali labe fœdas sacris undis abluunt? Annon parochi sunt, qui oves actualibus culpis onustas mortifero onere liberant? Annon parochi sunt, qui esurientes cœlesti pabulo reficiunt? Annon parochi sunt, qui desponsos connubio stabili jungunt, & benedicunt? Annon parochi sunt, qui super ægros manus imponunt, eosque sacro unguunt oleo? Hæc minora non curat fastosus dissertator, sed persequitur: *Episcopus totius diœceseos est pastor primarius, parochus contra modici districtus pro exigua rusticorum parte.* Optime omnino. Nescit enim bardus, dari parochos amplarum urbium pro millenis & millenis tam inferioris, quam superioris conditionis hominibus, quibus conversari habent. Nescit pariter, canones non episcopo qua primario totius Diœceseos pastori, sed vero, proprioque parœco, qui plebi suæ in administrandis sacramentis præest, decimas novales addixisse. Hinc & velut intrepidus barophonus finit: *Episcopus ob onera episcopalia atque status conditionem maximis indiget expensis: parochus si congrua sustentatione provivus sit, quid ultra expostulabit? nonne reditus superflui pro abusibus inservient?* Iterum optime, immo si cum PLAUTO componere fas sit, optimissime. Ergo non solum decimæ novales, sed & omnes superflui reditus parochi adimantur, utpote qui abusibus inserviunt. Sed annon tum quoque episcopus superfluis reditibus ditesceret, qui abusibus inservirent. Heic ego lippis, tonsoribusque nota non surdo cantabo, sed insignem hominis pudorem taciturnissimus obstupebo, meditaborque illa HINC MARI REMENSIS Archiepiscopi (c) verba: "Ipse (Episcopus) non habet sufficientiam rerum ac facultatum, quibus in ea honorabiliter possit subsistere; unde se conatur excusare, inde magis videtur accusare, & cupiditatis atque cauterio ambitionis inurere, qui plus possessiones terrenas, quam animarum lucra videtur acquirere. Debuerat enim in mente habere, quod Spiritus Paulo dixit, ut non exiret de civitate, in qua ei multus populus erat, sed constanter prædicaret. Qui enim scit, utrum multi de paganis illis, qui in eadem civitate habitant, sint a Deo prædestinati ad vitam, qui per prædicationem ejus oris & operis converti poterant, & ubi Christiani sunt, salvari valerent, si in ea

G 2

" mane-

(c) *Opusc. & Epistol. XLV. Cap. 16. sive Oper. Tom. II, pag. 756. Lutetiae Parisiorum MDXLV, curante SIRMONDO,*

“ maneret, etiamsi necessitas eum ibidem taliter manere cogeret,
 “ sicut Paulus se mansisse apud Corinthos dixit, *Ego, inquit, in*
 “ *infirmitate & timore & tremore multo fui apud vos.* Legat igitur de-
 “ cimam quartam beati Gregorii homiliam ex lectione sancti Evan-
 “ gelii, *Ego sum Pastor bonus, & inveniet, qualiter, ac quantum ab*
 “ auctoritate & suo ordine deviaverit. Sed & scandalum in Ecclesia
 “ misit, sicut & quidam Episcopi, etiam a longe præcedentibus
 “ temporibus, scandalum pro sua quiete & voluptatibus in Eccle-
 “ siam intromiserunt,».

ANTITHESIS LXI.

Nondum satis.

Sicelides Musæ, paullo majora canamus. (d)

Imprimis abunde constat, primævam bonorum communionem a cle-
 ro multis seculis adservatam; vi cujus episcopi, qua supremi dispen-
 satores, (e) omnes redditus ecclesiasticos administrabant, & vel per se,
 vel per presbyteros, aut diaconos distribuebant, tandem desuevissent,
 indeque divisionem pullulasse. Constat pariter hanc divisionem ne-
 que eodem tempore, neque eodem modo, neque aliquo conciliari
 decreto, sed paulatim introductam esse. Primum ortum suum, ut
 doctissimus BINGHAM (f) observat, habere videtur a privatis ec-
 clesiarum fundatoribus, qui clericis in ecclesiis, quas ædificarant,
 ministrantibus habitationem cum prædiorum debita portione ad alen-
 dum

(d) VIRGILIUS *Bucol. Eccl. IV. v. 1.*

(e) Sic *Can. Apostol. 40.* dicitur: “Præcipimus, ut Episcopus res Ecclesiæ
 “ in potestate habeat. Nam si pretiosæ hominum animæ fidei ejus com-
 “ mittendæ sunt: multo utique magis oportuerit & de pecuniis manda-
 “ tum dare, ut illius arbitratu dispensentur, neque non cum timore Dei,
 “ summaque sollicitudine per presbyteros ac Diaconos erogentur in pau-
 “ peres. Percipiat autem & ipse (si modo indiget) quantum ad necessa-
 “ rios suos, & hospitio exemptorum fratrum usus opus habet, ne quo
 “ modo ipse posteriore loco habeatur, quam cæteri. Ordinavit enim
 “ lex Dei. ut qui altari inserviunt, de altari nutriantur: quomodo nec
 “ milites unquam suis annonis arma hostibus inferant.

(f) *Originum Ecclesiast. Vol. II. Lib. V. Cap. 6. §. 5.*

dum eos distinctam expendebant, & hoc pacto jure patronatus muniebantur, ut clericos, quos vellent, denominare, eisque ecclesiarum redditus, quibus eas ditarant, assignare possent. Dein distincto in certas parochias populo, unicuique parochiæ sui proprii, peculiareque assignati fuerunt clerici, quibus fixa præbenda, seu portio fundorum, decimarumque, unde ipsimet proventus reciperent, dari solebat, ita tamen, ut res Ecclesiæ jure beneficiario clericis tantum ad vitæ tempus concessæ censerentur; post mortem vero ad plenam Episcopi dispositionem reverterentur, adeoque presbyter defuncti successor eas de manu Episcopi precario, & quasi liberalitate recipere teneretur. Cum post & id incommodum videretur, cœperunt singulæ ecclesiæ jus percipiendi proventus intra limites suos suis presbyteris independentem ab episcopo vindicare, & jus percipiendi jam non personis, sed ecclesiis, seu titulis annectere, ita, ut qui titulum haberet, jus quoque percipiendi fructus ex bonis titulo annexis consequeretur. Disciplina hæc testibus VAN ESPEN (g), & RUPPRECHT (h) tandem universaliter obtinuit, invaluitque juris axioma, quod parochi habeant fundatam intentionem ad percipiendas decimas, oblationes, aliosque proventus intra fines suarum respective ecclesiarum provenientes. Jam fare, num disciplina universaliter recepta, numve usu frequens juris axioma decimas noales exceptit, solisque episcopis reliquit? Qui hujus rei testes cœvi, omnique exceptione majores? Dabimus lubenter dissertatori tempus, illos perquirendi.

ANTITHESIS LXII.

Ac dein cum laudatis VAN ESPEN (i) & RUPPRECHT (k) notabimus, alteram quoque divisionem, quæ tamen posterior & recentior est, evenisse, dum episcopi & capitula bona dividere cœperunt. Huic postmodum successit bonorum capitularium inter ipsos divisio, qua singulis canonicis sua præbenda assignata fuit, quæ divisio invaluit, dum canonici deserta vita communi, ad vitam singularem

(g) *Jur. Ecclesiast. Part. II. Tit. XVIII. Cap. 1. num. 11.*

(h) *In Not. Histor. in Univers. Jus Canon. Lib. III. Tit. V/ §. 1. num. 10.*

(i) *Cit. Part. II. Tit. XXXII. Cap. 6. num. 19.*

(k) *Cit. §. 1. num. 14.*

larem transiere, de quo transitu TRITHEMIUS (l) non adeo pro-
 pitio calamo memorat "Hoc tempore Heinrico Trevirorum Archi-
 " episcopo mortuo, Theodericus de Moguntia successit, sub quo ca-
 " nonici majoris Ecclesiæ sancti Petri, qui a primo foundationis suæ
 " tempore sub certa regula in communi usque in præscriptum tem-
 " pus vixerunt, abjecta pristinae conversationis norma desierunt esse
 " regulares, distributionibus inter se factis præbendarum; & qui prius
 " more Apostolorum omnia habuere communia, cœperunt jam dein-
 " ceps singuli possidere propria. Quorum exemplum postea secuti
 " plures Canonici, sicuti sancti Paulini apud Treviros, sancti Casto-
 " ris in Confluentia, S.S. Martini & Victoris Moguntia, in Wor-
 " matia quoque & Spira de communi ad propriam vitæ rationem
 " descenderunt, quod ideo fieri potuit, quia in multis tempore mul-
 " ta mutantur. Jam iterum fare, dum dicta divisio episcopos intrer-
 " & Capitula facta fuit, num episcopi sibi solis omnes noales refer-
 " varunt? Num capitula tam cathedralia, quam collegiata, licet deci-
 " mis ordinariis potita, episcopis omnes noales cefferunt? Quis pro-
 " bationes, instrumenta, testes, ac præsumptiones erit allaturus?

ANTITHESIS LXIII.

Demum, ut supra (m) jam tum audivimus, Jus Canonicum, a quo
 decimæ tam ordinariæ, quam noales ecclesiis parochialibus ad-
 scribuntur, in Germaniam penetrans, adeo invaluit, ut integrum De-
 creti, Decretaliumque Corpus (n) reciperetur, atque in publico or-
 dinum conventu (o) confirmaretur. Ubi itaque recipiebatur, quis Ar-
 chiepiscoporum, episcoporumve surrexit, dixitque, canones de deci-
 mis, & præcipue noalibus statutos non esse recipiendos, sed exclu-
 dendos? Dum a FRIDERICO II. (p) cum Statibus Imperii anno
 MCCXXXVI. sanciebatur: Wir gebieten auch vestiglich, daß man in
 allem

(l) In *Chronic. Hirsaug.* Tom. I. pag. 116. MONASTERII S. GALLI MDCXC.
 (m) *Antith.* XXVII.

(n) HEINECCIUS *Histor. Jur.* Lib. II. §. 124. pag. 1066.

(o) Cl. D. VAN DER HOOP in *Dissertat. de necessario Romani Juris*, &
 subinde quoque *Canonici Juris in Hollandia studio.* Cap. V. pag. 156. Ha-
 gæ Comitum MDCCLXXIX.

(p) CAP. XV. apud GOLDAST *Reichs-Sakungen* Th. II. Bl. 191

allem Römischen Reich an geistlichen Dingen nach Gebott, und nach Rate
 der Erzbischöffe sich habe, und welcher Bischoff oder Erzpriester nach geist-
 lichen Rechte richtet. Wer darwider ist, den soll man haben vor einen un-
 glaubigen Mann; quis Archiepiscoporum, episcoporumve surrexit,
 dixitque, doctrinam de decimis, & præcipue novalibus esse excipien-
 dam? Dum a RUDOLPHO I. (g) in Recessu Imperii Wurceburgen-
 si de anno MCCLXXXVII. & Spirensi de anno MCCXCII. repetebatur:
 Wir gebieten och vlsiclich, daß man in allem Römischen Reiche an
 geistlichen Dingen nach Gebott und nach Rate der Erzbischöffe sich habe,
 und der Bischoff und der Erzpriester nach geistlichem Rechte. Und swer da-
 wider ist, den sol man han für ein ungelobten Mann; quis Archiepis-
 coporum, episcoporumve surrexit, dixitque, disciplinam de decimis
 univrsaliter receptam esse semovendam? Dum a FERDINANDO
 III. (r) anno MDCLIV. decernebatur: So sollen auch Unsere kaysert.
 Wahl Capitulation, alle Reichs-Abschied, Cammer-Gerichts-Ordnung,
 Münster- und Osnabrugger Frieden-Schluss, Reichs-Matricul, concor-
 data Nationis Germanicæ, Corpus Juris Civilis & Canonici und der
 Stände Privilegia, auf der Reichs-Hof-Raths-Tafel, damit man sich de-
 ren in zweifelhaftigen Fällen gebrauchen könne, stets vorhanden seyn, und
 von selbiger nicht verruckt werden; quis Archiepiscoporum, episcoporum-
 ve surrexit, dixitve, non admittendum, sed rejiciendum esse notissi-
 mum juris axioma, quod parochi habeant fundatam intentionem ad
 percipiendas decimas tam ordinarias, quam novalis intra fines eccle-
 siarum suarum provenientes? Quo igitur fucio fingi poterit, vulga-
 rem, toriesque decantatam canonistarum regulam in Germania exulare?

ANTITHESIS LXIV.

Quem dissertator sive studio, sive incuria omisit, colophonem no-
 bilis Collega DURR (s) addidit, videlicet universalem Germa-
 niæ consuetudinem, ac supremorum Imperii Tribunalium, & judi-
 ciorum ecclesiasticorum praxin.

Ab Corydon, Corydon, quæ te dementia cepit?

Semiputata tibi frondosa vitis in ulmo est. (t)

Si

(g) Apud LEHMANN Speyrischer Cronick Buch V. Cap. CVIII.

(r) Reichs-Hofraths-Ordnung Tit. VII. §. 24.

(s) In Dissertat. de Parocho a percept. decim. noval. §. XXVII. & XXVIII. apud
 D. Consiliarium intimum SCHMIDT. Thes. Jur. Ecclesiast. Tom. VI. pag. 79.

(t) Bucol. Ecl. II. v. 69. & 70.

Si FÜNSTERWALD (u) ex eoque GRENECK (x) testatur, parochos in terris Austriacis, & Bohemicis a decimis novalibus exclusos esse; num unicus testis, alter enim ex alterius ore loquitur, universalem non tantum Austriæ, ac Bohemiæ, sed etiam totius Germaniæ consuetudinem testificari poterit? Ad hæc nuperrime adhuc D. GMEINER (y), cujus *Institutiones Juris Ecclesiastici* anno priore Viennæ, & Græcii prodierunt, scripsit "Quæ jure Austriaco sit differentia inter
 " novalis proprie, & improprie tales, & cuinam hæ, & illæ, & a
 " quo tempore debeantur, ita in Corp. Jur. Eccl. Austr. §. 5. sub
 " rubric. Zehend determinatur: Die Neubrüche, und Neugereithe wer-
 " den genennet diejenigen Gründe, alda zuvor weder Furch, Strang, noch
 " Kräften gesehen, auch nie was angebauet gewesen. Die Ausbrüche aber
 " jene Gründe, welche vorhero zwar angebauet gewesen, aber kurz oder
 " lang hernach in einen andern Bau verkehret worden. Was nun die ers-
 " ten, nemlich die Neubrüche, und Neugereithe anbelanget, sollen dieselbe
 " den geist-oder weltlichen Zehendherren, welche auf diesem Grunde die
 " Zehendgerechtigkeit haben, wenn solche zu Aecker gebauet worden, die
 " ersten fünf Jahre, da sie aber zu Weingärten ausgefeket würden, die
 " ersten 8. Jahre keinen Zehend, sondern erst nach Verfließung derer dens-
 " selben zu reichen schuldig seyn. Die andre, als nemlich die Ausbrüche,
 " wenn sie über 10. Jahre öd gelegen, sollen die Aecker drey, die Weins-
 " garten sechs frey Jahre haben. Da aber auf einem ganz freyen ein Neu-
 " gereith gemacht würde, ist man davon keinen Zehend zu geben schuldig."
 Ergone jus particulare salutabitur hodie universalis Germaniæ con-
 suetudo, vi cujus novalis decimæ episcopis competunt? De Bavaria
 dein Ingolstadianæ Universitatis quondam professor FRIDERICH (z)
 jam dudum notavit "Major est difficultas, quam hic ingerunt Sca-
 " rura Bavar. tit. 28. art. 13. ubi dicitur: Von demselben Neubruch
 " gehert der Zehnd die drey erste Jahr einem Pfarr-Herrn desselben Orths,
 " aber folgendes dem, der sonst dem Zehend der Enden hat. Quæ Dispo-
 " sitio videtur Juri Canonico directe esse contraria, ut ibidem obser-
 " vat Illustriss. D. Schmid, beneque addit, ac ex antiquiore editione
 " probat, esse potius declaratoriam antiquæ consuetudinis, quam po-
 " sitivam

(u) Lib. III. Obs. 138.

(x) Exam. Jur. Canon. Tit. de decim. Quæst. XI.

(y) Cit. Instit. Tom. II. §. 416. Schol.

(z) Quæst. Canon. de decim. Quæst. VIII. num. 398.

fitivam & præceptivam. Et revera ejus commentatores ad consue-
 tudinem duntaxat, & Ecclesiasticorum tolerantiam confugiunt: Be-
 ne prorsus, si decimator, ad quem illæ post triennium devolvun-
 tur, sit Ecclesia, cum huic vi præscriptionis vel consuetudinis jus
 decimandi in aliena Parochia competere possit: male vero, si de
 laicis, de quibus tamen æque, ac de Ecclesiis illa decisio loquitur:
 nam laicis nulla consuetudo, vel præscriptio, ac Parochorum in-
 dulgentia patrocinator, nisi eas habeant ab Ecclesia privilegio vel
 in feudum concessas. Itaque solum superest, ut dicamus, ex con-
 suetudine immemoriali præsumi, quod illæ decimæ a S. S. Pontifice
 ad laicos sint devolutæ. Cui responsioni favent ea, quæ infra di-
 centur de præsumptione privilegii ex laicorum immemoriali usu
 juris decimandi. Hinc vero consequens est, quod si quis probare
 posset, laicos jus decimandi novalia sine privilegio usurpasse, sta-
 tutum illud vim non haberet. Cum porro, Franconiam, Sue-
 viam, universum tractum Rhenanum, nec non dioceses Moguntinam,
 Trevirensis, Coloniensem, Wormatiensem, Spirensis, Argentoratens-
 sem, & Constantiensem quod attinet, novaturiens DURR nullum testem
 denominarit, neque etiam supra (a) productorum reprobatorum re-
 petitione erit opus.

ANTITHESIS LXV.

Hinc ad supremorum Imperii tribunalium, & judiciorum ecclesiasti-
 corum praxin, quam allegati Jurèconsulti egregie canunt. Ita
 namque KLOCK (b) "Si vero libellus inspicitur in initio, quo actor
 allegat se esse Parochum in Ritzingen, & ideo ad ipsum omnes
 spectare decimas. Item dum dicit, quod decimæ novalium ad Pa-
 rochos locorum, de quibus procedunt, spectant. Ita, velut Saul
 inter Prophetas, Belgicus CHRISTINÆUS (c) "Decimæ vero nova-
 lium cum sint instar aliarum prædialium, teste Canisio in tract. de
 decim. c. 8. Parocho loci competunt. c. Quoniam 13. de decim. Et
 ita diversis arrestis Galliæ judicatum fuisse, contraria etiam posses-
 sione, & pacto cum Prædecessoribus Parochi innito, non obstante
 H " tradit

(g) ANTITH. LL.

(b) *Vot. Camer. Relat. LXX. num. 28.*

(c) *Decis. Vol. II. Decis. 26. num. 6.*

" tradit Papo lib. 1. tit. 12. arr. 13. & Char. lib. 1. resp. 27. quam-
 " quam interdum, ubi primitivus concurreret Parochus, aliave justa
 " causa subesser, decimæ novalium divisæ fuerint, teste eodem Pa-
 " po d. loco arr. 7. & 11. Quando autem ager novalis inter duas
 " Parochias situs est, utrique pro ratione limitum partes decimarum
 " cedent, teste Rebuff. in tract. suo de decim. Quæst. 14. numer. 4.
 " & Canis. tract. eod. cap. 11. numer. 4. Si vero talia exurgant no-
 " valia, quæ extra fines parochiæ sunt, harum decimæ ad Episco-
 " pum loci spectabunt,, Ita BOEHMER (d) Bevorab an denen Orten
 " wo aus den Wiesen kein Zehnd gezogen wird, als wodurch sie nicht im-
 " munitatem absolutam, sondern nur secundum quid erhalten, dergestalt,
 " daß wenn die Wiesen beackert werden, alsdann der Zehnd-Herr dabey die
 " intentionem fundatam exigendi decimas zu haben scheint, zumahl der
 " noval Zehnd dem Zehnd-Herrn regulariter gebühret c. 25. X. de decim.
 " ex edit. GONZALEZ. auch diejenigen keinen Grund haben, welche die
 " novalies dem Landesherrn zuschreiben. Ita LUDOLFF (e) " Novales de-
 " cimæ h. e. de agris ad culturam redactis jure Pontificio debentur
 " Parocho, ad quem decimæ reales spectant, ita, ut Parochus tiru-
 " lo universali & indefinito ad decimas nitatur, Dessel. *Evotem Jur.*
 " *Canon. hoc tit. quæst. 10.* Adde Lyncker. *In Analect. & Volum. 1. re-*
 " *spons. 170.* Et in regionibus, ubi regnant sola Ecclesiæ Romanæ
 " sacra, hæc res parium habet difficultatis. Ubi vero Augustanæ Con-
 " fessionis sacra vigent & quidem sola, accidit interdum, ut Paro-
 " chi; opinione erronea juris Pontifici ducti, controversiam moveant
 " de Novalibus,, Ita GRUPEN (f): Ich bemerkte bey obiger Urkunde,
 " daß der Kott-Zehndte, Decimæ Novalium, Decimæ conlaborationum,
 " nach gemeinen Rechten, so wohl jure canonico als jure capitularium,
 " der Kirche gehöret, und dem Bischof juxta normam canonum als einem
 " Dispensatori Ecclesiastico, v. Epistola Abbonis apud MABILLON
 " *Annal. Bened. L. I. Tit. IV. pag. 111.* darüber allewege die Disposition
 " zugestanden worden. Ita tandem STRUBEN (g): Aus dem bisher gesage-
 " ten

(d) *Consultat. Tom. III. Part. I. Dec. 58. num. 11.* Contra *Tom. I. Part. I. Resp. 4.* quod DÜRR allegavit, de decimis novalibus nihil omnino continetur.

(e) *Observat. Forens. Tom. I. Observ. 77. num. 4.*

(f) *Origin. Hanover. Cap. VII. §. 4. pag. 281.*

(g) *Nebenstunden Th. V. Abh. 35. §. 12.*

ten folget nun 1.) daß, wenn eines Zehndpflichtigen Dorfs gemeiner Ager oder Holzung ausgebrochen, und saadig gemacht worden, der Zehnde aus selbigen der Clerisey gebühret, wenn sie der ordentliche Zehnd-Herr ist. Wäre aber 2.) ihr Recht einem Lāyen übertragen (welches im Zweifel zu vermuthen, so oft von Aeckern die Frage entsethet, deren Eigenthum dem Zehnd-Herrn nicht zukömt, alsdann mögen weder die Eigenthümer des Neubruchs einiger Zehndfreyheit, noch der Landes-Herr des Kottzehenden sich anmassen, sondern es könnten nur die Bischöfe solchen vermöge des Cap. 25. X. de Decimis binnen den Grenzen ihres Sprengels fordern. Nach dem jedoch im Instrumento Pacis Westphalicæ art. V. §. 47. folgendes versehen: Quæ fundationes prima die Januarii anni 1624. in possessione vel quasi juris decimandi e bonis novalibus in alieno territorio fuerunt, sint etiam in posterum; nihil autem novi juris quærat. Inter cæteros statum Imperii & subditos id juris esto, quod jus commune, vel cujusque loci consuetudo & observantia de decimis ex bonis novalibus constituunt, aut per pactiones voluntarias conventum. So fällt in Evangelischer Herren Landen der Catholischen Bischöfe Anspruch aus besagtem Cap. 25. ganz hinweg, sie könnten dann den erfordernten Beweis beybringen. Dem Landes-Herrn kömt solche Verordnung nicht zu statten, weil ihm das Bischöfliche Recht im Friedensschluß keinesweges übertragen, sondern es bey den gemeinen Rechten gelassen worden, vermöge welcher demselben kein Kott-Zehnde gebühret, wenn er ihn nicht hergebracht hat. En praxin supremorum Imperii tribunalium, & judiciorum ecclesiasticorum methodo, ut ajunt, mathematica demonstratam, immo & demonstratissimam, quam R. P. WOLFFGANGUS SCHMITT (h) collaudat, neque inspectis, neque examinatis productorum restium attestacionibus.

Nunc tantisper supersedeamus. Tota enim theatri facies venit,
IMNUTANDA.

(h) Institut. Jur. Ecclesiast. Lib. III. Tit. L. §. 10, lit. n.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to fading and staining.